

ZNOVU ZAČÍT OD KRISTA

OBNOVENÉ ÚSILÍ ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA V TŘETÍM TISÍCILETÍ

INSTRUKCE

KONGREGACE PRO INSTITUTY
ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA
A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA

ŘÍM, 19. KVĚTNA 2002
SLAVNOST LETNIC

Matice cyrilometodějská s. r. o.
Olomouc 2003

CÍRKEVNÍ SCHVÁLENÍ PŘEDSEDY ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE
MONS. JANA GRAUBNERA Č.J. 858/2002 ZE DNE 2. PROSINCE 2002.

© KONFERENCE VYŠŠÍCH PŘEDSTAVENÝCH ŽENSKÝCH ŘEHOLÍ V ČESKÉ REPUBLICE
© MAKARIUS TAUC, WIESBADEN, TEL./FAX: 0049 / 611 9410662,
AUTOR IKONY NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE NA TITULNÍ STRANĚ
© MATICE CYRILOMETODĚJSKÁ S. R. O., OLMOUC 2003

ISBN 80-7266-129-9

ÚVOD

V kontemplaci záře Kristovy tváře

1. Dívají-li se zasvěcené osoby na tvář ukřižovaného a oslaveného Krista¹ a svědčí-li o jeho lásce ve světě, přijímají s radostí – na začátku třetího tisíciletí – naléhavou výzvu Svatého otce Jana Pavla II., aby *zajely na hlubinu*: „Duc in altum!“ (Lk 5,4). Tato slova, zaznívající v celé církvi, vzbudila nové velké naděje; oživila touhu po intenzivnějším životě podle evangelia, otevřela obzory dialogu a poslání.

Snad nikdy tak jako dnes se nejevilo *Ježíšovo pozvání zajet na hlubinu* jako odpověď na drama lidstva, oběť nenávisti a smrti. Duch svatý stále působí v dějinách a může vyzískat z dramati lidí pochopení událostí, které člověka otevře tajemství milosrdenství a pokoje mezi lidmi. Duch totiž vzbuzuje i ze zmatku panujícího v národech u mnohých lidí touhu po odlišném světě, který je již mezi námi přítomen. O tom ujišťuje Jan Pavel II. mladé lidi, když je vyzývá, aby byli „ranní hlídkou“, která bdí silná nadějí, v očekávání úsvitu².

Jistě, dramatické události ve světě v posledních letech vnutily lidem kromě již existujících ještě nové a obtížnější otázky, vyplývající ze směřování ke globalizované společnosti, ve své podstatě ambivalentní, v které „se neglobalizovala jen technika a ekonomie, ale také nejistota a strach, kriminalita a násilí, nespravedlnosti a války“³.

V této situaci *Duch volá zasvěcené osoby k stálému obrácení*, aby daly novou sílu prorockému rozměru svého povolání. Jsou totiž „povolány dát svůj život do služby Božího království, opustit všechno a věrně následovat způsob života Ježíše Krista, a převzít tak důležitý pedagogický úkol pro všechny Boží lid“⁴.

Svatý otec se stal mluvčím tohoto očekávání ve svém Poselství k členům posledního plenárního zasedání naší Kongregace. Píše: „Církev se spoléhá na stálou oddanost tohoto vyvoleného zástupu svých synů a dcer, na jejich touhu po svatosti a na nadšení jejich služby, aby napomáhali a podpírali úsilí každého křesťana o dokonalost a posilovali solidaritu s bližním, zvláště s tím, kdo to nejvíce potřebuje. Tak dávají svědectví o oživující přítomnosti Kristovy lásky mezi lidmi“⁵.

Kráčej v Kristových stopách

2. Avšak jak rozluštit v zrcadle dějin a současnosti stopy a znamení Ducha a *semena Slova*, přítomného dnes stejně jako vždy v lidském životě a v kultuře?⁶ Jak vykládat znamení doby v takové skutečnosti, jako je naše, v níž je mnoho stínu a tajemství? Je nutné, aby se Pán sám – jako s učedníky na cestě do Emaus – stal našim společníkem na cestě a dal nám svého Ducha. Jen on sám, přítomný mezi námi, nám může pomoci dát plně pochopit své Slovo a žít jím; může osvětlit mysl a roznítit srdce.

„Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku!“ (Mt 28,20). Zmrtvýchvstalý Pán zůstal věrný příslibu. Ve dvou tisícileté historii církve v ní byl stále přítomen svým Duchem, osvěcoval její cestu, zahrnoval ji milostí, vléval jí sílu, aby prožívala se stále větší intenzitou jeho slovo a aby plnila poslání spásy jako svátosti vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva⁷.

Zasvěcený život v ustavičném střídání a uplatňování stále nových způsobů už sám o sobě výmluvně vyjadřuje Pánovu přítomnost, je něčím na způsob evangelia, otvírajícího se během staletí. Jeví se jako „pokračování jedinečné přítomnosti zmrtvýchvstalého Pána v dějinách“⁸. Z této jistoty mají zasvěcené osoby čerpat *nové nasazení pro křesťanský způsob života*, ba učinit z ní inspirující sílu svého putování.⁹

Současná společnost očekává, že u nich uvidí konkrétní odraz Ježíšova jednání, jeho lásky ke každému člověku bez rozdílu a hodnocení. Chce zakusit, že je možné říkat s apoštolem Pavlem: „A život, který zde nyní žiji, žiji ve víře v Syna Božího, který si mne zamiloval a vydal sebe samého za mne.“ (Gal 2,20).

Pět let od apoštolské adhortace VITA CONSECRATA

3. Aby Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života pomohla v rozlišování povolání a ještě více posílila a podpořila dnešní odvážná rozhodnutí pro evangelijní svědectví, svolala od 25. do 28. září 2001 své plenární zasedání.

IX. řádné shromáždění biskupské synody v roce 1994 doplňovalo úvahy „o charakteristických vlastnostech různých životních stavů, které Pán Ježíš chtěl mít ve své církvi“¹⁰, po synodách věnovaných laikům a kněžím se tato synoda soustředila na *Zasvěcený život a jeho poslání v církvi a ve světě*. Svatý otec Jan Pavel II. shromáždil úvahy a naděje synodálního shromáždění a věnoval celé církvi posynodální apoštolskou adhortaci *Vita consecrata*.

Pět let po uveřejnění tohoto základního dokumentu církevního magistéria si naše Kongregace při plenárním zasedání kladla otázku, jak byl přijat a jak účinně byl uskutečňován v komunitách, institutech a v místních církvích.

Apoštolská adhortace *Vita consecrata* jasně a do hloubky vyjádřila *kristologický a církevní rozměr zasvěceného života v perspektivě trinitární teologie*, která nově osvětluje teologii povolání a zasvěcení, bratrského života v komunitě a poslání; přispěla k vytvoření nové mentality co se týče jeho poslání v Božím lidu; pomohla samotným zasvěceným osobám, aby si lépe uvědomily milost svého povolání.

Je třeba, aby tento programový dokument byl dále prohlubován a uskutečňován. Zůstává nejvýznamnějším a nutným výchozím bodem v cestě věrnosti a obnovy pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života, a zároveň zůstává otevřený k vytváření odpovídající perspektivy *pro nové formy zasvěceného a evangelijního života*.

Znovu začít s nadějí

4. Velké jubileum roku 2000, do jehož slavení se celý zasvěcený život ve všech částech světa silně zapojil, poznamenal hluboce život církve. Dne 2. února 2000 se po pečlivé přípravě slavilo ve všech místních církvích Jubileum zasvěceného života.

Abychom překročili práh nového tisíciletí společně, shromáždil Svatý otec na zakončení svatého roku dědictví jubilejních slavností v apoštolském listě *Novo millennio ineunte*. V tomto textu se v mimořádné, avšak nepřekvapující souvislosti, nacházejí některá zásadní témata jistým způsobem již anticipovaná v adhortaci *Vita consecrata*: Kristus, střed života každého křesťana,¹¹ pastore a výchova ke svatosti, její požadavky, její *vysoké měřítko* na obyčejný křesťanský život,¹² všeobecná potřeba duchovního života a modlitby, uskutečňovaná hlavně v kontemplaci a v naslouchání Božímu slovu,¹³ nenahraditelný vliv svátostného života,¹⁴ spiritualita společenství (*communio*)¹⁵ a svědectví o Lásce, které se projevuje v *nové fantazii milosrdenství* k tomu, kdo trpí, k světu raněnému a zotročenému nenávisť, v ekumenickém a mezináboženském dialogu.¹⁶

Otcové na plenárním zasedání vycházeli z prvků obsažených v apoštolské adhortaci a zkušenostmi Jubilea postaveni před nutnost obnoveného úsilí o svatost, věnovali pozornost otázkám a touhám, které si uvědomují zasvěcené osoby v různých částech světa a probírali jejich nejdůležitější aspekty. Jejich úmyslem nebylo vydat další naukový dokument, ale spíše svou autoritou a charizmatickou službou jednotě a univerzálnímu poslání církve pomoci zasvěcenému životu proniknout do velkých pastoračních směrnic Svatého otce. Jedná se totiž o dar, který bude splácen a uskutečňován věrností v následování Krista podle evangelijních rad a silou lásky, prožívané každodenně v bratrském společenství a ve velkodušné apoštolské spiritualitě.

Zvláštní shromáždění synody biskupů na kontinentech, které provázely přípravy Jubilea, se už zajímalo o církevní a kulturní zapojení nadějí a výzev zasvěceného života. Otcové plenárního zasedání se nechtěli vracet k rozboru situace. Dívají se na dnešní zasvěcený život jednoduše, zůstávají pozorní k pokynům Svatého otce a zvou zasvěcené muže a ženy v každém prostředí a kultuře, *aby se soustředili hlavně na duchovní život*. Jejich úvahy zde uvedené, jsou rozděleny na čtyři části. S uznáním bohatství zkušenosti, kterou zasvěcený život nyní v církvi prožívá, chtěli otcové plenárního zasedání vyjádřit svou vděčnost a plnou úctu *za to, čím je a co dělá (I. část)*. Neskrývali si nesnáze, zkoušky a výzvy, jimž jsou

dnes zasvěcení lidé vystaveni, ale chápou je jako *novou vhodnou příležitost*, aby znovu hlubším způsobem odhalili smysl a hodnotu zasvěceného života (*II. část*). Nejdůležitější výzvou je *obnova úsilí v duchovním životě*, v němž znovu začínáme od Krista, následujeme ho cestou evangelia a mimořádným způsobem prožíváme *spiritualitu společenství* (*III. část*). Nakonec chtěli otcové *doprovázet zasvěcené osoby na cestách světa*, kudy kráčí Kristus a je dnes všude přítomen, kde ho církev hlásá jako Spasitele světa, kde pulzování trinitární lásky rozšiřuje společenství v obnoveném poslání (*IV. část*).

I. část Chyba! Záložka není definována.

**ZASVĚCENÝ ŽIVOT,
PŘÍTOMNOST KRISTOVY LÁSKY UPROSTŘED LIDSTVA
CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.**

5. Při pohledu na přítomnost tolika zasvěcených mužů a žen angažujících se v rozmanitých oblastech církevního a společenského života, chtěli jim otcové na plenárním zasedání projevit upřímné ocenění, vděčnost a solidaritu. Celá církev takto smýšlí, když se papež obrací k Otcí, zdroji všeho dobra, těmito slovy: „Vzdáváme ti díky za dar zasvěceného života, který tě z víry hledá a ve svém univerzálním poslání zve všechny, aby směřovali k tobě“¹⁷. Svou proměněnou existencí má zasvěcený život účast na životě Nejsvětější Trojice a vyznává její lásku, která přináší spásu.¹⁸

Zasvěcené osoby opravdu zasluhují vděčnost církevního společenství: mniši a mnišky, kteří se věnují kontemplativnímu životu, řeholníci a řeholnice, věnující se apoštolátu, členové sekulárních institutů a společností apoštolského života, poustevníci a zasvěcené panny. Jejich život svědčí o Kristově lásce, když ho následují cestou, jakou jim nabízí evangelium, a s vnitřní radostí berou na sebe tíž způsob života, který zvolil on.¹⁹ Tato chvályhodná věrnost, i když nehledá jiné uznání než Pánovo, „tvoří *živoucí připomínku Kristova způsobu života a jeho činnosti* jako vtěleného Slova ve vztahu k Otcí a bratřím“.²⁰

Putování v čase

6. Právě v prosté každodennosti zasvěcený život postupně dozrává, aby hlásal o jiném způsobu života těm, kteří jsou ve světě a převládající kultuře. Způsob života a hledání Absolutna prostřednictvím zasvěcených podmanivě působí, téměř jako duchovní terapie na zla naší doby. Proto v srdci církve představuje požehnání a důvod naděje pro lidstvo i pro samotný život církve.²¹

Kromě činné přítomnosti nových generací zasvěcených osob, které jsou znamením živé přítomnosti Krista ve světě a krásy charizmat v církvi, je také zvláště významná skrytá a plodná přítomnost zasvěcených mužů a žen, kteří vědí, co je pokročilý věk, samota, nemoc a utrpení. Ke službě již prokázané a k moudrosti, kterou mohou sdílet s ostatními, připojují vlastní příspěvek a spojují tak svou obět s Kristem trpícím a oslaveným ve prospěch jeho Těla, kterým je církev (srov. *Kol 1,24*).

7. Zasvěcený život pokračoval v těchto letech v cestách prohlubování, očišťování, společenství a misie. Ve společném životě zintenzivněly osobní vztahy a zároveň se posílila výměna mezi kulturami, uznaná jako užitečná a tvůrčí pro vlastní instituty. Oceňuje se chvályhodné úsilí o nalezení způsobu řízení a prožívání poslušnosti více inspirované evangeliem, způsobu, který utvrzuje, osvěcuje, sjednocuje, integruje, smiřuje. V učenlivosti k pokynům papeže vzrůstá vnímavost k požadavkům pastýřů a rozvíjí se formační a apoštolská spolupráce mezi instituty.

Vztahy s celou křesťanskou obcí se utvářejí stále více jako *výměna darů* a jako vzájemné doplňování povolání v církvi.²² Právě v místních církvích vznikají konkrétní prvky programů, aby umožňovaly Kristově zvěsti oslovit osoby, utvářet komunity, hluboce působit svědectvím evangelijních hodnot ve společenském a kulturním životě.²³

Od prostých formálních vztahů se ochotně přechází ke vztahům bratrským ve vzájemném obohacování charizmaty. Je to proces, který může napomáhat celému Božimu lidu, protože spiritualita společenství vtiskuje institucionálnímu řádu duši a vede jej k důvěře a otevřenosti, která plně odpovídá důstojnosti a zodpovědnosti každého pokřtěného.²⁴

Pro svatost celého Božího lidu

8. Povolání následovat Krista zvláštním zasvěcením je darem Nejsvětější Trojice pro celý vyvolený lid. Zasvěcené osoby jsou si vědomy společného svátostného počátku ve křtu a touží vzájemně s ostatními věřícími sdílet povolání ke svatosti a k apoštolátu. Tím, že jsou znamením tohoto všeobecného povolání, ukazují specifické poslání zasvěceného života.²⁵

Zasvěcené osoby dostávají pro dobro církve „nové a zvláštní zasvěcení“,²⁶ které je zavazuje, aby žily s vroucí láskou způsobem života Krista, Panny Marie a apoštolů.²⁷ V dnešním světě je naléhavě nutné prorocké svědectví, které „*spočívá v potvrzování prvenství Boha a hodnot budoucího života*, jak vysvítá z následování a napodobování Krista čistého, chudého a poslušného, zcela odevzdaného slávě Otce a lásce k bratrům a sestrám“.²⁸

Od zasvěcených osob se šíří do církve přesvědčivá výzva k tomu, aby bylo uznáno prvenství milosti a odpovídalo se na ni velkodušným duchovním úsilím.²⁹ Přes rozsáhlý postup sekularizace věřící stále více potřebují duchovní život, který se mnohdy projevuje obnovenou touhou po modlitbě.³⁰ Životní události přes svou všednost mají charakter otázek, které je třeba číst jako klíč k obrácení. Úsilí zasvěcených ve službě evangelijní kvalitě života přispívá, aby se mezi křesťany mnoha způsoby udržovala při životě duchovní praxe. Řeholní komunity se snaží stále více být místy naslouchání a sdílení slova, slavení liturgie, vyučování modlitby, duchovního vedení a doprovázení. Potom, i když to nebylo zamýšleno, pomoc prokazovaná jiným se obrací k vzájemnému užítku.³¹

V poslání pro Boží království

9. Po vzoru Ježíšově ti, které Bůh volá ke svému následování, jsou zasvěceni a posláni do světa, aby žili podle jeho příkladu a pokračovali v jeho poslání. Dokonce sám zasvěcený život pod působením Ducha svatého se stává posláním. Čím více se zasvěcení nechají připodobnit Kristu, tím více ho zpřítomňují a dávají mu působit ve světě pro spásu lidí.³² Otevření potřebám světa tak, jak je vidí Bůh, směřují k budoucnosti s perspektivou zmrtvýchvstání, připraveni následovat příklad Ježíše, který přišel mezi nás, aby měli život a měli ho v hojnosti (srov. *Jan* 10,10).

Horlivost pro budování Božího království a pro spásu bratří je tak nejlepším kritériem autenticity sebedarování, prožívaného zasvěcenými osobami. Proto každý jejich pokus o autentickou obnovu se projevuje novým nadšením a prací pro evangelizační poslání.³³ Učí se volbě s pomocí trvalé formace, vyznačující se intenzivními duchovními zkušenostmi, které vedou k odvážným rozhodnutím.

V promluvách otců na plenárních zasedáních i v předkládaných zprávách vzbudila obdiv mnohotvárná apoštolská činnost zasvěcených mužů a žen. Zejména si otcové uvědomují vzácnost apoštolské práce, vykonávané s velkodušností, a vyjádřené zvláštním bohatstvím, vrozeným „ženskému genu“ zasvěcených žen. *Zasluluje větší vděčnost všech, pastýřů i věřících*. Avšak započatý proces má být prohlubován a rozšířen. „Proto je naléhavě třeba podniknout konkrétní kroky, především otevřít ženám *možnost účasti* v různých oblastech a na všech stupních života církve, zvláště tam, kde dochází k úvahám a rozhodnutím“.³⁴

Díky patří především těm, *kdo jsou v první linii*. Misionářská disponovatelnost se potvrdila v odvážném působení, zaměřeném na národy, které očekávají první hlásání evangelia. Nikdy snad jako v těchto letech nevzniklo tolik nových založení i přes četné nesnáze, které instituty prožívají. Když hledáme v tom, co nám říkají dějiny, odpověď na očekávání lidstva, najdeme podnikavost a evangelijní odvážnost, které nabádaly zasvěcené muže a ženy až k nesnadným krajnostem, až k riziku a ke skutečné oběti života.³⁵

S obnovenou horlivostí se mnoho zasvěcených osob setkává při vykonávání evangelijního milosrdenství s nemocnými, kteří potřebují péči, s potřebnými všeho druhu, s trpícími starými i novými formami chudoby. Mají i velký podíl na službách, jako je výchova a katecheze, které pomáhají dozrávat ve víře nebo které se projevují pravým intelektuálním apoštolátem. Také obětavě podporují stále rozsáhlejší spolupráci hlas církve ve sdělovacích prostředcích, které přispívají ke společenským změnám.³⁶ Přesvědčené a pevné rozhodnutí vedlo ke zvýšení počtu řeholníků a řeholnic, kteří žijí mezi

lidmi na okraji. Lidstvo je stále v pohybu, mnoho lidí je nuceno emigrovat, tito muži a ženy evangelia z lásky ke Kristu jdou až do *hraničních situací*, aby se stávali bližními těch posledních.

Konkrétní je také příspěvek mnišek k evangelizaci, který je nanejvýš duchovní „jako duše a kvas apoštolských iniciativ a ponechává činnou účast těm, kterým to pro jejich povolání přísluší“.³⁷ „Tak se jejich život stává tajemným zdrojem apoštolské plodnosti a požehnáním pro křesťanskou obec a pro celý svět“.³⁸

Posléze je třeba připomenout, že se v těchto posledních letech značně obohatilo *Martyrologium svědků víry a lásky v zasvěceném životě*. Nesnadné situace vyžadovaly od mnohých z nich nejvyšší zkoušku lásky s autentickou věrností Božímu království. Lidé zasvěcení Kristu a službě jeho království vydávali svědectví o věrném následování až ke kříži. Různé okolnosti, různé situace, ale jediná příčina mučednictví: věrnost Pánu a jeho evangeliu, protože „mučedníka nedělá bolest, ale příčina“.³⁹

Učelní k Duchu

10. Toto je doba, v které zasahuje Duch svatý s velkou mocí a otvírá nové možnosti. Charismatický rozměr různých způsobů zasvěceného života, i když je stále na cestě a nikdy nekončí, připravuje v církvi v součinnosti s Utěшитelem příchod toho, který má přijít, toho, který je už budoucností lidstva na cestě. Jako Nejsvětější Matka, první zasvěcená, silou Ducha svatého a totálním sebedarováním zrodila Krista pro vykoupění lidstva darem lásky, stejně tak zasvěcené osoby, setrvávající v otevřenosti vůči Duchu Stvořiteli a v pokorné učelnosti, jsou dnes povolány, aby vsadily na lásku, která nás vede k „činným a konkrétním projevům lásky ke každému lidskému tvor“.⁴⁰ Zvláštní pouto života a dynamismu existuje mezi Duchem svatým a zasvěceným životem, proto zasvěcené osoby mají setrávat v učelnosti k Duchu Stvořiteli. On jedná podle Otcovy vůle ke chvále milosti, která jim byla dána v milovaném Synu. A tentýž Duch ozařuje tajemstvím celý život, vynaložený pro Boží království a pro dobro potřebných a opuštěných. I budoucnost zasvěceného života je svěřena dynamice Ducha, původci a rozdateli charizmat v církvi, aby sloužily k plnému poznání a aktualizaci evangelia Ježíše Krista.

II. část

ODVAHA ČELIT ZKOUŠKÁM A VÝZVÁM CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.

11. Realistický pohled na situaci církve a světa nás zavazuje přijmout i *nesnáze*, v jakých se nachází a jaké prožívá zasvěcený život. Všichni jsme si vědomi zkoušek a očišťování, kterým je dnes podroben. Velký poklad Božího daru je uchovávan v křehkých hliněných nádobách (srov. 2 Kor 4,7) a tajemství zla strojí úklady i těm, kteří věnují Bohu celý svůj život. Jestliže se nyní věnuje jistá pozornost utrpením a výzám, které dnes postihují zasvěcený život, není to proto, abychom kritizovali nebo odsuzovali, ale abychom znovu ukázali solidaritu a láskyplnou blízkost toho, kdo chce sdílet nejen radosti, ale i bolesti. Když hledíme na některé nesnáze, budeme se snažit dívat očima toho, kdo ví, že dějiny církve řídí Bůh a že všechno napomáhá k dobrému těm, kteří ho milují (srov. Řím 8,28). V tomto pohledu víry může být i to negativní příležitostí k novému začátku, jestliže se v něm pozná tvář Krista ukřižovaného a opuštěného, který se stal solidární s našimi slabostmi a „sám na svém těle vynesl naše hříchy na dřevo kříže“ (1 Pt 2,24).⁴¹ Vždyť milost Boží plně projevuje svou sílu ve slabosti (srov. 2 Kor 12,9).

Opět najít smysl a kvalitu zasvěceného života

12. Nesnáze, kterým dnes zasvěcené osoby musí čelit, mají mnoho tváří, hlavně když počítáme s různými kulturními souvislostmi, ve kterých žijí.

Úbytek členů v mnohých institutech a jejich stárnutí, zřejmě v některých částech světa, vyvolaly otázku, zda je zasvěcený život ještě srozumitelné svědectví schopné přitahovat mladé lidi. Jestliže, jak se tvrdí na některých místech, třetí tisíciletí bude dobou, kdy budou mít hlavní slovo laici, sdružení a církevní

hnutí, můžeme se ptát: Jaké místo bude vyhrazeno tradičním formám zasvěceného života? Jan Pavel II. nám připomíná, že má vytvářet nové slavné dějiny společně se všemi věřícími.⁴²

Nemůžeme však přehlédnout, že zasvěcený život někdy není náležitě chápán, není-li vůči němu přímo jistá nedůvěra. Na druhou stranu hledí-li zasvěcené osoby na postupnou náboženskou krizi, která se zmocňuje velké části naší společnosti, jsou povinny zvláště dnes hledat nové podoby přítomnosti a klást si mnohé otázky o své totožnosti a budoucnosti.

Kromě životního dynamismu, schopného svědectví a oběti až k mučednictví, zná zasvěcený život také nástrahy prostřednosti v duchovním životě, rostoucího měšťáctví a konzumního smýšlení. Stále složitější situace, související se správou projektů, i když ji vyžadují nové společenské požadavky a státní předpisy, vede spolu s pokušením úspěchu a aktivismu k nebezpečí, že se zatemní evangelijní autenticita a oslabí duchovní pohnutky. Převaha osobních aktivit nad společnými plány může hluboce narušit bratrské společenství.

Jsou to skutečné problémy, které však nemůžeme zevšeobecňovat. Zasvěcené osoby nejsou samy, které prožívají napětí mezi sekularizací a autentickým životem víry, mezi křehkostí vlastního lidství a silou milosti; to je situace všech členů církve.

13. Nesnáze a pochybnosti, které dnes zasvěcený život prožívá, mohou vést k novému *kairos*, době milosti. Skrývá se v nich autentická výzva Ducha svatého k novému odhalení bohatství a možností tohoto způsobu života.

Například nutnost žít ve společnosti, kde často převládá kultura smrti, se může stát výzvou k tomu, abychom byli s větším důrazem svědky, nositeli a služebníky života. Evangelijní rady čistoty, chudoby a poslušnosti, jež Kristus prožíval v plnosti svého lidství Božího Syna, které si zasvěcení volí z lásky k němu, se jeví jako cesta k plné realizaci osoby v protikladu k znelidšťování, jako silný protijed proti poskvrňování ducha, života i kultury; hlásají svobodu Božích dětí, radost života podle evangelijních blahoslavenství.

Dojem, který někteří mohou mít, že ubývá úcty k zasvěcenému životu v některých církevních kruzích, může být prožíván jako výzva k osvobozujícímu očišťování. Zasvěcený život nehledá lidskou chválu a uznání; odměnou je mu radost, že i dále činně pracuje ve službě Božího království, že je zárodkem života, který roste vskrytu a neočekává jinou odměnu než tu, kterou Otec dá nakonec (srov. Mt 6,6). Nalézá svou totožnost v povolání od Pána, v jeho bezpodmínečném následování, v lásce a službě, schopné naplnit život a dát mu plný smysl.

Jestliže se na některých místech zasvěcené osoby stávají *malým stádem*, protože jich ubývá, může být tato skutečnost chápána jako prozřetelnostní znamení, které vyzývá k novému převzetí vlastního základního úkolu být kvasem, provokací, znamením a proroctvím. Čím více je těsta k prokvašení, tím bohatší má být evangelijní kvas a tím lepší má být svědectví života a charizmatické služby zasvěcených osob.

Rostoucí vědomí o všeobecném povolání všech křesťanů ke svatosti⁴³ ani zdaleka nečiní nadbytečnou příslušnost ke stavu zvláště odpovídajícímu dosažení evangelijní dokonalosti a může se stát další pohnutkou k radosti pro zasvěcené osoby; jsou nyní bližší jiným členům Božího lidu, s kterými sdílejí společnou cestu následování Krista v autentičtějším církevním společenství, ve vzájemné pomoci bez pocitu nadřazenosti nebo podřadnosti. Zároveň je to výzva, abychom pochopili hodnotu znamení zasvěceného života vzhledem ke svatosti všech členů církve.

Jestliže je pravda, že všichni křesťané jsou voláni „k svatosti a k úsilí o dokonalost ve svém stavu“,⁴⁴ zasvěcené osoby mají díky „novému a zvláštnímu zasvěcení“⁴⁵ poslání ukázat způsob Kristova života svědectvím evangelijních rad k posílení věrnosti celého Kristova Těla. To není přítěž, je to spíše pobídka k zachování vlastní originality a ke zvláštnímu přispění charizmat zasvěceného života, která jsou charizmaty spirituality sdílené a charizmaty poslání ve prospěch svatosti církve. Nakonec tyto výzvy mohou být mocným voláním k prohlubování vlastního zasvěceného života, jehož svědectví je dnes nutnější než kdy jindy. Je vhodné připomínat, jak svatí zakladatelé a zakladatelky uměli odpovídat s originální charizmatickou tvořivostí na výzvy a nesnáze své doby.

Úkol představených

14. Při hledání smyslu a kvality zasvěceného života mají základní úkol představení a představené, kterým byla svěřena služba autority, úkol náročný, který se někdy setkává s protestem. Vyžaduje stálou přítomnost, schopnost inspirovat a dávat návrhy, připomínat smysl zasvěceného života; pomáhat svěřeným osobám k stále obnovované věrnosti k výzvám Ducha. Žádný představený nemůže rezignovat na své animátorské poslání, na poslání bratrsky pomáhat, radit, naslouchat, vést dialog. Jen tak bude moci být celá komunita jednotná v bratrství a v apoštolské službě. Zůstávají stále aktuální pokyny, obsažené v dokumentu naší Kongregace *Spojila nás vjedno Kristova láska*, který hovoří o aspektech řízení, jež je dnes nutné docenit, připomíná i úkol autority duchovní, autority vytvářející jednotu, autority, která učiní konečné rozhodnutí a zajišťuje jeho provedení.⁴⁶

Od každého z členů se vyžaduje přesvědčivá a osobní účast na životě a na poslání vlastní komunity. I když v poslední instanci a podle vlastního práva náleží představenému rozhodovat a volbu uskutečňovat, každodenní život v bratrské komunitě vyžaduje takovou účast, která dovoluje dialog a společné rozlišování. Každý osobně i celá komunita mohou tak srovnávat vlastní život s Božím úmyslem a plnit společně jeho vůli.⁴⁷ Spoluzodpovědnost a účast se také projevují prostřednictvím rad na různých úrovních, v kterých má vládnout především plné společenství tak, že je v nich stále přítomen Pán, který osvěcuje a vede. Svatý otec neváhal připomenout *starou moudrost* mnišské tradice, která pomáhá správně prožívat konkrétní spiritualitu společenství, jež podporuje a zajišťuje skutečnou účast všech.⁴⁸

V tom všem bude pomáhat solidní trvalá formace v rámci nového radikálního promýšlení formačních problémů v institutech zasvěceného života a společnostech apoštolského života pro autentický proces obnovy: tento proces totiž „závisí hlavně na formaci jejich členů“.⁴⁹

Trvalá formace

15. Doba, v níž žijeme, ukládá celistvě promýšlet formaci zasvěcených osob, ne omezující se jen na jedno životní období. Nejen proto, aby se stávaly stále schopnějšími zapojit se do skutečnosti, která se často překotně mění, ale proto, že především samotný zasvěcený život vyžaduje svou povahou stálou disponovatelnost těch, kteří jsou k němu povoláni. Pokud je skutečně zasvěcený život „postupné dosahování postoje Krista ve vztahu k Otci“,⁵⁰ zdá se zřejmé, že tento proces bude trvat po celý život, aby strhl *celou* osobu, srdce, mysl a síly (srov. *Mt 22,37*) a připodobnil je Synu, který se dává Otci za lidstvo. Takto chápaná formace není už jen pedagogickou dobou přípravy na sliby, ale představuje *teologický* způsob chápání zasvěceného života, který je sám v sobě nikdy nekončící formací, „spoluúčastí na působení samotného Otce, který skrze Ducha svatého vytváří v srdcích (...) vědomí a postoj Syna“.⁵¹

Je důležité, aby byl každý zasvěcený člověk osobně přesvědčen, že se musí učit po celý život, v každém věku a období, v každém prostředí a v každém lidském kontextu, od každé osoby i kultury, aby se nechal dotvářet jakýmkoli zlomkem pravdy a krásy, který nalezne okolo sebe. Avšak hlavně se bude muset naučit nechat se vychovávat všedním životem, vlastní komunitou, svými braty a sestrami, obyčejnými i mimořádnými věcmi každého dne, modlitbou stejně jako apoštolským úsilím, v radosti a v utrpení až do chvíle smrti.

Rozhodujícím se potom stane *otevřenost k druhému a k jeho jinakosti*, a zvláště pak *správný poměr k času*. Osoby ve stálé formaci si čas jaksi osvojují, nejsou mu poddány, přijímají ho jako dar a moudře vstupují do rozmanitých životních rytmů (denní, týdenní, měsíční, roční), a hledají tak soulad mezi nimi a rytmem, ustanoveným od Boha, nezměnitelným a věčným, který poznamenává *dny, staletí a čas*. Způsobem zcela zvláštním se zasvěcená osoba učí nechat se utvářet *liturgickým rokem*, v jehož škole na sobě postupně prožívá tajemství života Božího Syna a jeho smýšlení, *aby znovu začínala od Krista*, od každodenního prožitku jeho přechodu ze smrti ke vzkříšení.

Duchovní péče o povolání

16. Jedním z prvních plodů trvalé formace je každodenní schopnost prožívat povolání jako stále nový dar, který přijímáme s vděčným srdcem. Dar, na který odpovídáme postojem stále odpovědnějším, o kterém svědčíme s větší přesvědčivostí a schopností přitáhnout ostatní, aby se mohli cítit vyzváni Bohem k tomuto zvláštnímu povolání, anebo k jiným cestám. Zasvěcený je svou povahou také animátorem pro povolání; kdo je totiž povolán, musí se stát tím, kdo sám povolává. Je tu tedy přirozená souvislost mezi trvalou formací a duchovní péčí o povolání.

Služba povoláním je jednou z dalších nových a náročných výzev, před nimiž dnes zasvěcený život stojí. Na jedné straně globalizace kultury a složitost společenských vztahů znesnadňují radikální a trvalé životní volby; na druhé straně svět prožívá rostoucí zkušenost hmotného a morálního utrpení, které ohrožuje samu důstojnost lidské bytosti a prosí mlčky o ty, kdo budou účinně hlásat poselství pokoje a naděje a poneseou Kristovu spásu. V naší mysli zaznívají Ježíšova slova k jeho apoštolům: „Žeň je sice hojná, ale dělníků málo. Proste proto Pána žně, aby poslal dělníky na svou žeň“ (*Mt 9,37–38; Lk 10,2*).

Prvním úkolem pastorační práce pro povolání zůstává vždy modlitba. Především tam, kde se zřídka volí zasvěcený život, je nutná obnovená víra v Boha, který může udělat i z kamenů děti Abrahamovy (srov. *Mt 3,9*) a učinit plodnými neplodná lůna, jestliže je s důvěrou vzýván. Všichni věřící a hlavně mladí jsou voláni k takové víře v Boha, který jediný může povolávat a posílat své dělníky. Celá místní církev, biskupové, kněží, laici, zasvěcené osoby, jsou povoláni převzít odpovědnost za povolání k zvláštnímu zasvěcení.

Hlavní cestou, jak podnitit povolání k zasvěcenému životu, je ta, kterou započal sám Pán, když řekl apoštolům Janovi a Ondřejovi: „*Pojďte a uvidíte*“ (*Jan 1,39*). Toto setkání doprovázené sdílením života, vyžaduje od zasvěcených osob, aby prožívaly hluboce své zasvěcení a staly se viditelným znamením radosti, kterou Bůh dává těm, kdo odpovídají na jeho volání. Proto je nutné, aby komunity byly otevřené a schopné sdílet svůj životní ideál s mladými lidmi, kteří jsou připraveni kráčet společně s nimi, dovolují, aby jim lidé kladli otázky a vyžadovali jejich autenticitu.

Privilegovaným prostředím pro pastorační práci pro povolání je místní církev. Zde se všechny služby a charismata vzájemně doplňují⁵² a rozmanitostí forem realizují jednotu v Kristově Duchu. Činná přítomnost zasvěcených osob pomáhá křesťanským komunitám, aby se staly *laboratořemi víry*,⁵³ místy hledání, úvah, setkávání, sdílení a apoštolské služby, v nichž se všichni cítí budovateli Božího království mezi lidmi. Tak se vytváří příznivé ovzduší pro církev jako Boží rodinu, prostředí, které usnadňuje vzájemné poznání, sdílení a schopnost „*nakazit se*“ hodnotami, které jsou v počátku volby dát celý svůj život pro Boží království.

17. Péče o povolání je rozhodný úkol pro budoucnost zasvěceného života. Úbytek povolání, zejména v západním světě a jejich růst v Asii a v Africe vykreslují novou geografii přítomnosti zasvěceného života v církvi a novou kulturní rovnováhu v životě institutů. Tento životní stav, který díky profesi evangelijních rad množí Ježíšovy rysy a určitým způsobem je zviditelňuje uprostřed světa,⁵⁴ prožívá dnes zvláštní dobu úvah a hledání v nových podmínkách a v kulturách. Toto je jistě slibný začátek pro vývoj dosud neobjevených projevů mnohotvárných charizmatických forem.

Proměny, ke kterým dochází, požadují přímo od jednotlivých institutů zasvěceného života a společností apoštolského života, aby daly své přítomnosti v církvi a své službě lidstvu hluboký evangelijní smysl. Pastorační práce pro povolání vyžaduje rozvinout nové a hlubší schopnosti setkávání s druhým člověkem; ukazovat svědectvím života specifické cesty následování Krista a cesty svatosti; v síle a průzračnosti hlásat svobodu, která vyplývá z chudého života, majícího jako jediný poklad Boží království. Dále vyžaduje hloubku lásky v čistém životě, který chce mít jen jedno srdce, Kristovo; sílu posvěcování a obnovu obsaženou v poslušném životě, který má jediný cíl: plnit vůli Boží pro spásu světa.

Získávat povolání je dnes úkolem, kterým nemohou být pověřeni výlučně někteří odborníci, ani nemůže být oddělen od pravé a vlastní pastorační práce mládeže, která dává pocit konkrétní Kristovy lásky k mladým lidem. Každá komunita a všichni členové institutu jsou vyzváni kontaktovat se s mladými lidmi podle evangelijní pedagogie následování Krista a předávání charizmatu; mladí očekávají toho, kdo by

uměl nabídnout opravdu evangelijní způsob života a cestu uvádění do velkých duchovních hodnot života lidského a křesťanského. Jsou to tedy zasvěcené osoby, které mají znovu objevit pedagogické umění, probouzet a uvolňovat hluboké otázky, příliš často skryté v srdcích lidí, zejména mladých. Ony doprovázejí při rozeznávání povolání a budou vyzývány k tomu, aby ukázaly zdroj své totožnosti. Sdělovat vlastní životní zkušenost znamená vždy připomínku těchto zdrojů a nový pohled na to světlo, které vedlo při osobní volbě povolání.

Formační linie

18. Pokud jde o formaci, naše Kongregace vydala dva dokumenty: *Směrnice pro výchovu v řeholních institutech (Potissimum institutioni, 1990)* a instrukci *Formační spolupráce mezi instituty (1999)*. Jsme si však vědomi stále nových výzev, které v tomto oboru stojí před instituty zasvěceného života.

Nová povolání, která klepou na dveře zasvěceného života, jsou značně rozdílná a nutně potřebují osobní přístup a vhodné metody počítající s jejich konkrétní situací lidskou, duchovní a kulturní. Proto je nutné posuzovat povolání vyrovnaně, oproštěně a bez pokušení zvětšovat počet nebo výkonnost, aby se ve světle víry a možných opačných známek verifikovala pravost povolání a upřímný úmysl. Mladí lidé potřebují být povzbuzováni, aby vykročili za vysokými ideály radikálního následování Krista a aby přijali hluboké požadavky svatosti se zřetelem na povolání, které je přerůstá a snad přesahuje počáteční plán, který je pobádal ke vstupu do daného institutu. Formace se proto bude muset vyznačovat tím, že bude *uvádět do radikálního následování Krista*. Protože ideálem zasvěceného života je připodobňování Pánu Ježíši, je nutné postupné dosahování postoje Krista ve vztahu k Otci.⁵⁵ To pomůže spojit teologické, humanistické a technické znalosti s duchovním a apoštolským životem institutu a zachová trvale ráz *školy svatosti*.

Nejvýznamnější výzvy, kterým musí formace čelit, vycházejí z hodnot, které ovládají globalizovanou kulturu našich dní. Křesťanská zvěst o životě jako povolání, která vychází z plánu Otcovy lásky a potřebuje osobní a spasitelné setkání s Kristem v církvi, se musí srovnávat s názory a projekty, ovládanými extrémně různými kulturami a společenskými dějinami. Je tu riziko, že subjektivní volby, individuální projekty a místní zaměření převládnu nad řeholí, způsobem života v komunitě a apoštolským programem institutu. Je nutný formační dialog, schopný přijmout charakteristické rysy lidské, sociální a duchovní, jež si každý nese, rozlišovat v nich lidská omezení, která je třeba překonat, a výzvy Ducha, které mohou obnovit život jednotlivce i život institutu. V době hlubokých změn ve formaci bude třeba věnovat pozornost tomu, aby zakořenily v srdcích zasvěcených mladých lidí lidské, duchovní a charismatické hodnoty, nutné pro uschopnění k životu ve „tvůrčí věrnosti“⁵⁶ na cestě duchovní a apoštolské tradice institutu.

Různé kultury, rozdíly věku a rozmanité projekty stále více vtiskují ráz institutům zasvěceného života. Formace má vychovávat ke komunitnímu dialogu, prožívanému v srdečnosti a v Kristově lásce, učit přijímat různost jako bohatství a integrovat odlišné způsoby vidění a smýšlení. Tak se stálé hledání jednoty v lásce stane *školou společenství* pro křesťanské komunity a vzorem bratrského spoluzití mezi národy.

Kromě toho bude pak muset být věnována zvláštní pozornost kulturní formaci, která drží krok s dobou a vede dialog s dnešním člověkem, který hledá smysl života. Proto se vyžaduje větší příprava v oboru filozofie, teologie, psycho-pedagogiky a hlubší zaměření k duchovnímu životu; vhodnější modely odpovídající kulturám, v nichž se rodí nová povolání; dobře formulované programy trvalé formace; především je ale žádoucí, aby byly určeny pro formaci nejlepší síly, i kdyby to vyžadovalo značné oběti. Prvořadým úkolem je zapojení kvalifikovaných lidí do formace a jejich vhodná příprava.

Musíme být velmi velkodušní, abychom věnovali formaci čas a nejlepší síly. Zasvěcené osoby totiž patří mezi nejvzácnější dobra církve. Bez nich všechny formační a apoštolské plány zůstanou teorií a nesplněnými touhami. Nesmí se zapomínat, že v tak spěchající době jako je naše, je více než kdykoli jindy nutný čas, vytrvalost a trpělivé očekávání k dosažení formačních cílů. V okolnostech, v nichž převládá uspěchanost a povrchnost, potřebujeme pokoj a hloubku, protože ve skutečnosti se osoba vytváří velmi pomalu.

Některé zvláštní výzvy Chyba! Záložka není definována.

19. Jestliže jsme zvláště zdůrazňovali potřebu kvality života a vnímavost na formační požadavky, je to proto, že se tyto stránky zdají mimořádně důležité a naléhavé. Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života by chtěla být blízká zasvěceným osobám ve všech problémech a pokračovat v dialogu stále upřímnějším a konstruktivnějším.

Otcové na plenárním zasedání si jsou vědomi této potřeby a projevíli touhu lépe poznat a více spolupracovat s instituty zasvěceného života a se společnostmi apoštolského života. Jejich přítomnost v místní církvi a zvláště přítomnost kongregací diecézního práva, zasvěcených panen a poustevníků, vyžaduje zvláštní pozornost biskupů a kněží.

Zároveň otcové vědí o otázkách, které si řeholníci a řeholnice kladou nad velkými projekty, kterým dosud mohli sloužit v linii příslušných charizmat: nemocnice, koleje, školy, internáty a exerciční domy. V některých částech světa se na ně netrpělivě čeká, v jiných začíná být nesnadné je udržet. Aby se našla východiska, je nutná vynalézavost, prozíravost, dialog mezi členy institutu, mezi instituty s obdobnými aktivitami a s těmi, kdo mají v místní církvi zodpovědnost.

Velmi živé je také téma inkulturace. Týká se způsobu, jak začlenit zasvěcený život, přizpůsobit formy spirituality a apoštolátu, způsoby řízení, formace, hospodaření s příjmy a s hmotným majetkem, uskutečnění poslání. Papežovo naléhání vůči celé církvi platí také pro zasvěcený život: „Křesťanství třetího tisíciletí bude muset stále lépe odpovídat *na tento požadavek inkulturace*. I když zůstane samo sebou skrze věrnost evangeliu a tradici církve, bude mít také tvář mnoha kultur a národů, které je přijaly a které z něj žijí.“⁵⁷ Od pravé inkulturace se očekává pro řeholní život stejně jako pro celou církev značné obohacení a nový duchovní a apoštolský dynamismus.

Mohli bychom vypočítat mnohá jiná očekávání zasvěceného života na začátku tohoto nového tisíciletí a nevyčerpali bychom je nikdy, protože Duch svatý pobádá ustavičně vpřed a dál. Jsou to slova Mistrova, která mají vzbuzovat takové nadšení u všech jeho učedníků a učednic, aby si s vděčností připomínali minulost, odhodlaně žili přítomnost a s důvěrou se otevřeli budoucnosti.⁵⁸

Zasvěcený život naslouchá pozvání, s nímž se Jan Pavel II. obrátil k celé církvi: s rozhodností musí znovu začínat od Krista, kontemplovat jeho tvář, dávat přednost cestám spirituality jako životu, pedagogii a pastoraci. „Církev očekává také vaši podporu, draží zasvěcení bratři a sestry, aby urazila tento kousek cesty ve shodě se směrnicemi, které jsem naznačil v apoštolském listě *Novo millennio ineunte: kontemplovat* Kristovu tvář, *znovu začít* od něho, *svědčit* o jeho lásce“.⁵⁹ Jenom pak najde zasvěcený život novou životnost, aby se dal do služby církve a celého lidstva.

III. část Chyba! Záložka není definována.

DUCHOVNÍ ŽIVOT NA PRVNÍM MÍSTĚ CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.

20. Zasvěcený život stejně jako každá forma křesťanského života je svou povahou dynamický, a ti, kteří jsou Duchem svatým povoláni, potřebují se stále obnovovat v růstu k mužné zralosti Kristova Těla (srov. *Ef* 4,13). Vznikl z tvůrčího podnětu Ducha, který provázel zakladatele a zakladatelky na cestě evangelia a probouzel úžasnou rozmanitost charizmat. Oni, ochotní a učenliví k jeho vedení, následovali Krista více zblízka, pronikli do důvěrného přátelství s ním a sdíleli naplno jeho poslání.

Zkušenost Ducha má být těmi, kteří ji následovali, nejen zachována, ale také prohlubována a rozvíjena.⁶⁰ I dnes Duch svatý vyžaduje ochotu a učenlivost k svému působení stále novému a tvůrčímu. Jen on může udržet svěžest a autenticitu začátků a zároveň vlít odvahu k podnikavosti a k vynalézavosti, aby se odpovědělo na znamení doby.

Je tedy nutné nechat se vést Duchem při stále obnovovaném odhalování Boha a jeho slova s vroucí láskou k němu a k lidstvu, pro nové pochopení daného charizmatu. Jde o to položit důraz na spiritualitu v nejhlubším smyslu slova, totiž o *život podle Ducha*. Zasvěcený život dnes potřebuje hlavně větší duchovní vzmach, který by mu pomáhal převést do konkrétního života jak evangelijní a duchovní smysl křesťanského zasvěcení, tak *nové a zvláštní zasvěcení*.

„Duchovní život má tedy zaujímat první místo ve veškerém úsilí rodin zasvěceného života, aby se každý institut nebo společnost stávaly jakými školami skutečné evangelijní spirituality.“⁶¹

Musíme dovolit, aby Duch hojně otvíral zdroje živé vody, které prýští z Krista. Je to Duch, který nám dává poznat v Ježíši z Nazareta Pána (srov. *1 Kor 12,3*), který dává slyšet výzvu k jeho následování a působí, že se mu připodobňujeme: „Kdo totiž nemá Kristova Ducha, ten není jeho.“ (*Řím 8,9*) On z nás dělá děti v Synu, svědčí o Božím otcovství, dává nám vědomí o našem synovství a dává nám odvahu nazývat ho: „Abba, Otče.“ (*Řím 8,15*) On nám vlévá lásku a plodí společenství. Tak také zasvěcený život vyžaduje obnovené úsilí o svatost, která v prostotě všedního života usiluje o radikalismus horského kázání,⁶² náročné lásky, prožívané v osobním vztahu s Pánem, v životě bratrského společenství, ve službě každému člověku. Taková vnitřní novost, zcela oživovaná silou Ducha a zaměřená k Otci v hledání jeho království, dovolí zasvěceným osobám, aby *znovu začaly od Krista* a byly svědky jeho lásky.

Výzva obnovit vlastní kořeny a vlastní volby v duchovním životě, otvírá cesty k budoucnosti. Jde především o to, abychom plně prožívali *teologii evangelijních rad a vycházeli od vzoru života Nejsvětější Trojice* podle nauky *Vita consecrata*,⁶³ s novou možností srovnávat se se zdroji vlastního charizmatu a s texty svých Stanov, otevření novým a náročnějším výkladům. Dynamický smysl duchovního života poskytuje příležitost prohloubit v tomto období církve spiritualitu více církevní a komunitní, náročnější a zralější ve vzájemné pomoci pro dosažení svatosti, velkodušnější v apoštolských úkolech. Je to totiž spiritualita otevřenější vůči tomu, aby se stala *pedagogií a pastorací svatosti* v rámci zasvěceného života a v jeho vyzařování ve prospěch všeho Božího lidu. Duch svatý animuje a je animátorem křesťanské spirituality, proto je nutné svěřit se jeho působení, které začíná v hloubi našich srdcí, zjevuje se ve společenství a šíří se posláním.

Znovu začít od Krista Chyba! Záložka není definována.

21. Je tedy nutné lnout stále více ke Kristu, středu zasvěceného života, a znovu odvážně začít cestu obrácení a obnovy, podobně jako tomu bylo v prvotní zkušenosti apoštolů, kteří před i po zmrtvýchvstání *začali znovu od Krista*. Ano, je třeba začít od Krista, protože od něho začali první učedníci v Galileji; od něho během dějin církve začali muži a ženy každého stavu a kultury, kteří posvěceni Duchem v síle povolání opustili pro Krista rodinu i vlast a následovali ho bezpodmínečně, stali se pohotovými hlásat Boží království a prokazovat dobro všem (srov. *Sk 10,38*).

Vědomí vlastní ubohosti a křehkosti, ale zároveň velikosti povolání vedlo k častému opakování s apoštolem Petrem: „Pane, odejdi ode mě, jsem člověk hříšný!“ (*Lk 5,8*). A přece dar Boží byl silnější než lidská slabost. Kristus sám se totiž stal přítomný v komunitách, které se během staletí shromažďovaly v jeho jménu, které poučoval o sobě a o svém Duchu, zaměřoval je k Otci, vedl je po cestách světa vstříc bratřím a sestrám, učinil je nástroji své lásky a budovateli Božího království ve společenství se všemi ostatními povoláními v církvi.

Zasvěcené osoby mohou a mají *znovu začít od Krista*, protože on sám jako první jim vyšel vstříc a doprovází je na cestě (srov. *Lk 24,13–22*). Jejich život je hlásáním prvenství milosti;⁶⁴ bez Krista nemohou dělat nic (srov. *Jan 15,5*); avšak všechno mohou v tom, který jim dává sílu (srov. *Flp 4,13*).

22. *Znovu začít od Krista* znamená hlásat, že zasvěcený život je zvláštním následováním Krista, „*živoucí připomínkou Kristova způsobu života a jeho činnosti* jako vtěleného Slova ve vztahu k Otci a bratřím“.⁶⁵ To vyžaduje zvláštní společenství lásky s tím, který se stal středem života a ustavičným zdrojem každé iniciativy. Je to, jak připomíná apoštolská adhortace *Vita consecrata*, zkušenost sdílení, „jedinečná milost důvěrného přátelství“;⁶⁶ touha „po tom být s ním jedno, osvojit si jeho citění a způsob života“;⁶⁷ je to život „spojený s Kristem“;⁶⁸ znamená to, že se „jejich života dotýká Kristova ruka, zaznívá jeho hlas a podpírá jej jeho milost“.⁶⁹

Celý zasvěcený život může být pochopen jen z tohoto výchozího bodu: *evangelijní rady* mají smysl jen natolik, nakolik pomáhají zachovat a podporovat lásku k Pánu v plné učenlivosti k jeho vůli; pohnutkou *bratrského života* je ten, který shromažďuje kolem sebe a obdařuje svou stálou přítomností;

poslání je jeho přikázáním a vede k hledání jeho tváře ve tváři těch, ke kterým jsme poslání, abychom s nimi sdíleli zkušenost o Kristu.

To byly úmysly zakladatelů různých komunit a institutů zasvěceného života. To jsou ideály, které oživovaly generace zasvěcených mužů a žen.

Znovu začít od Krista tedy znamená vrátit se k první lásce, k té vnitřní jiskérce, od které začalo následování Krista. Tato první láska je jeho dar. Následování je jen odpovědí lásky na lásku Boží. Jestliže „my milujeme“, je to „proto, že on napřed miloval nás“ (1 Jan 4,10.19). To znamená uznat jeho osobní lásku v tom vnitřním uvědomění, které přimělo apoštola Pavla, že řekl: „Kristus mě miloval a za mě se obětoval.“ (Gal 2,20)

Pouze vědomí, že jsme předmětem nekonečné lásky, může pomoci překonat nesnáze osobní i nesnáze institutu. Zasvěcené osoby nebudou moci být tvůrčí, schopné obnovit institut a otevřít nové cesty pastorace, pokud by se necítily oživovány touto láskou, která jim dává sílu a odvalu a vlévá jim smělost.

Sliby, jimiž se zasvěcení zavazují prožívat evangelijní rady, dávají jejich láskyplné odpovědi všichni radikální. Panenství rozšiřuje srdce podle srdce Kristova a uschopňuje milovat tak, jak miloval on. Chudoba osvobozuje od otroctví věcí a klamavých potřeb, ke kterým svádí konzumní společnost, a umožňuje odhalit Krista, jediný poklad, pro který opravdu stojí za to žít. Poslušnost vkládá celý život do jeho rukou, protože On ho realizuje podle Božího úradku a činí z něho mistrovské dílo. Je nutná odvaha velkodušně a radostně následovat Krista.

Kontemplovat Kristovu tvář

23. Cesta, kterou se zasvěcený život musí dát na počátku nového tisíciletí, je vyznačena kontemplací Krista s pohledem „víc než kdy jindy *upřeným na Pánovu tvář*“.⁷⁰ Avšak kde konkrétně kontemplovat Kristovu tvář? Je mnoho forem jeho přítomnosti, které je nutné odhalovat způsobem stále novým.

Je reálně přítomen ve svém Slově i ve svátostech, zvláštním způsobem v Eucharistii. Žije ve své církvi, stává se přítomným ve společenství těch, kteří jsou sjednoceni v jeho jménu. Je před námi v každém člověku, ztotožňuje se zvláště s nejmenšími, s chudými, s těmi, kdo trpí, kdo jsou nejpotřebnější. Přichází vstříc v každé radostné nebo smutné události, ve zkoušce i v radosti, v bolesti i v nemoci.

Svatost je plodem setkání s ním v různých formách přítomnosti, kde můžeme odhalovat tvář Božího Syna, tvář trpící a zároveň tvář Zmrtvýchvstalého. Jako byl přítomen v každodennosti svého života, tak i dnes ukazuje v každodenním životě svou tvář. Abychom ho poznali, je nutný pohled víry, plynoucí z důvěrnosti se slovem Božím, ze svátostného života, z modlitby a hlavně z praxe lásky, protože jenom láska dovoluje plné poznání Mistra.

Můžeme si připomínat některá privilegovaná *místa*, na kterých můžeme kontemplovat Kristovu tvář, abychom *obnovili touhu žít v Duchu*. Jsou to cesty spirituality *prožívané* v konkrétním životě, to je v této době prvořadý úkol, příležitost odečítat v životě a v každodenní zkušenosti duchovní bohatství vlastního charizmatu v obnoveném kontaktu se stejnými prameny, které zakladatelům a zakladatelkám umožnily ze *zakoušení Ducha svatého* vznítit jiskru nového života a nového díla jako specifické vyjádření evangelia, které je přítomno v každém charizmatu.

Slovo Boží

24. Žít duchovní život znamená vycházet především od osoby Krista, pravého Boha a pravého člověka, přítomného ve svém Slově, „prvního zdroje každé křesťanské spirituality“, jak připomíná Jan Pavel II. zasvěceným osobám.⁷¹ Svátost je pochopitelná jen tehdy, když vychází z obnoveného naslouchání Božímu slovu. V *Novo millennio ineunte* čteme: „Obvzlášť důležité je, aby se naslouchání Božímu slovu stalo živým setkáním (...), biblický text můžeme vnímat jako živé slovo, které oslovuje, orientuje a buduje náš život.“⁷² Právě ve svém slově se totiž Mistr zjevuje, vychovává srdce a rozum. Zde dozrává pohled víry, učí se dívat na skutečnost a události Božíma očima tak, že poznává „myšlenky Kristovy“ (1 Kor 2,16).

Duch svatý osvětlil novým světlem Boží slovo, určené pro zakladatele a zakladatelky. Z něho vytrysklo každé charizma a každá řehole chce být jeho vyjádřením. Jako pokračovatelé zakladatelů a zakladatelek jsou i dnes jejich učedníci zvaní vzít do ruky Boží slovo, aby bylo i nadále svítlnou pro jejich kroky a světlem na jejich cestě (srov. *Žl* 118,105). Potom je Duch svatý bude moci uvádět do celé pravdy (srov. *Jan* 16,13).

Slovo Boží je stravou pro život, pro modlitbu, podpírá na každodenní cestě, je podstatou jednoty společenství a jeho jednomyslnosti, je inspirací pro stálou obnovu a apoštolskou tvořivost. Již II.vatikánský koncil doporučil vrátit se k evangeliu jako k prvnímu a největšímu základu pro obnovu.⁷³

Jako v celé církvi, i v komunitách a skupinách zasvěcených mužů a žen se v těchto letech rozvinul živější a bezprostřední kontakt s Božím slovem. Je to cesta, v které se musí pokračovat a spěchat se stále novou intenzitou. Papež řekl: „Je nutné, abyste stále rozjímal *Písmo svaté*, zejména *evangelia*, aby se do vás vtiskly rysy Vtěleného Slova.“⁷⁴

Bratrský život v komunitě napomáhá také odhalovat církevní rozměr slova: přijímat ho, rozjímat o něm, podle něho společně žít, sdílet zkušenosti, které z něho vyplývají, a tak si osvojovat pravou spiritualitu společenství.

V této souvislosti se sluší připomenout stálou nutnost institutů odvolávat se na řeholi, protože v řeholi a v konstitucích „je shrnuta cesta jejich následování Krista, kterou charakterizuje zvláštní charizma potvrzené církví“.⁷⁵ Tento program následování Krista vyjadřuje specifický výklad evangelia daný zakladatelům a zakladatelkám vnímavým vůči vnuknutím Ducha a pomáhá členům daného institutu žít konkrétně podle Božího slova.

Zasvěcení lidé, živení slovem, se stávají novými lidmi, *svobodnými, evangelijními*, a proto budou moci být autentickými *služebníky slova* v úsilí o evangelizaci. Tak plní prioritu církve na počátku nového tisíciletí: „V našem nitru je třeba znovu probudit původní nadšení a nechat se oslovit žářem kázání apoštolů po Letnicích.“⁷⁶

Modlitba a kontemplace

25. Modlitba a kontemplace jsou místem přijímání Božího slova a jeho naslouchání. Bez vnitřního života lásky, který do sebe vtahuje Slovo, Otce i Ducha (srov. *Jan* 14,23), není možný pohled víry; následkem toho vlastní život ztrácí postupně smysl, tvář bratří ztrácí výraz a je nemožné odhalit v ní tvář Kristovu; dějinné události zůstávají dvojznačné, ne-li zcela zbavené naděje, z apoštolského a charitativního poslání se stává chaotická činnost.

Každé povolání k zasvěcenému životu vzniklo v kontemplaci, ve chvílích intenzivního společenství a hlubokého přátelství s Kristem, z krásy a ze světla, které vycházelo z jeho tváře. Tam dozněla touha být navždy s Pánem – „je dobře, že jsme tady“ (*Mt* 17,4) – a následovat ho. Každé povolání má stále dozrávat v tomto důvěrném přátelství s Kristem. „Proto vaším prvním úkolem – připomíná Jan Pavel II. zasvěceným – musí být *kontemplace*. Zasvěcený život se rodí a stále obnovuje ustavičnou kontemplaci Kristovy tváře. Také církev čerpá horlivost z každodenního setkání s nekonečnou krásou Kristovy tváře“.⁷⁷

Mniši a mnišky, stejně jako poustevníci, věnují více místa Boží chvále v chóru i prodloužené osobní modlitbě. Členové sekulárních institutů a stejně tak zasvěcené panny ve světě obětují Bohu radosti a utrpení, touhy a prosby za všechny lidi a kontemplují tvář Krista, kterého poznávají v tváři bratří, v dějinných událostech, v apoštolátu a v každodenní práci. Řeholnice a řeholníci, kteří se věnují vyučování, nemocným, chudým, setkávají se tu s Pánovou tváří. Misionáři a členové společností apoštolského života prožívají hlásání evangelia po vzoru apoštola Pavla jako autentickou bohoslužbu (srov. *Řím* 1,6). Celá církev se těší a využívá dobrodiní plurality forem modlitby a rozmanitosti způsobů kontemplace téže Kristovy tváře.

Zároveň si můžeme povšimnout, že nyní už po mnoho let liturgie hodin a slavení Eucharistie získaly ústřední místo v životě komunit a fraternit všeho druhu a znovu jim daly biblickou a církevní vitalitu. Napomáhají také k vzájemnému obohacování a mohou se stát před Bohem a s ním svědectvím o „*domovu a škole společenství*“.⁷⁸ Autentický duchovní život vyžaduje, aby všichni i v různých povoláních věnovali

pravidelně každý den vhodné chvíle hlubokému osobnímu rozhovoru s tím, o kterém vědí, že jsou od něho milováni, aby s ním sdíleli vlastní prožitky a přijímali světlo k pokračování na každodenní cestě. Je to praxe, které musíme být věrní, protože nám stále činí úklady odcizování a rozptylování, pocházející z dnešní společnosti, zvláště ze sdělovacích prostředků. Někdy bude vyžadovat věrnost osobní a liturgické modlitbě opravdové úsilí, abychom se nenechali pohltit virem aktivismu. Jinak bychom nepřinesli plody: „Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li na kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně.“ (Jan 15,4)

Eucharistie, privilegované místo setkání s Pánem

26. Dát prvořadé místo spiritualitě znamená začít od znovu nalezeného *středu ve slavení Eucharistie*, privilegovaném místě setkání s Pánem. Tam se opět zpřítomňuje uprostřed svých učedníků, vysvětluje Písma, zahřívá srdce a osvěcuje mysl, otvírá jim oči a dává se poznat (srov. Lk 24,13–35). Výzva Jana Pavla II. k zasvěceným osobám je zvláště působivá: „Setkávejte se s ním, moji milí, a kontemplujte ho zejména v Eucharistii, slavené a uctívané každý den jako zdroj a vrchol života a apoštolské činnosti“.⁷⁹

V apoštolské adhortaci *Vita consecrata* vybízí ke každodenní účasti na svátosti Eucharistie a k její horlivé a prodloužené adoraci.⁸⁰ Eucharistie, památka Pánovy oběti, srdce církve a každého společenství, utváří zevnitř obnovenou oběť vlastního života, projekt společného života i apoštolské poslání. Všichni potřebujeme každodenní viatikum setkání s Pánem, abychom zapojili každodennost do Božího času, který zpřítomňuje slavení památky Pánovy velikonoční oběti.

Zde se může uskutečňovat v plnosti *důvěrné přátelství* s Kristem, *úplné připodobňování jemu, ztotožňování s ním*, ke kterému jsou zasvěcení pozváni svým povoláním.⁸¹ V Eucharistii nás totiž Pán Ježíš přidružuje k sobě ve velikonoční oběti Otcí: obětujeme a jsme obětováni. Řeholní zasvěcení samo dostává eucharistickou strukturu: je to naprosté obětování sebe, úzce spojené s eucharistickou obětí.

Slavení Eucharistie soustřeďuje všechny formy modlitby, v ní je hlásáno a přijímáno Boží slovo, je verifikován náš vztah k Bohu, bratřím, ke všem lidem: je to svátost synovství, bratrství a poslání. Eucharistie, svátost jednoty s Kristem, je současně svátostí církevní jednoty a jednoty mezi komunitami zasvěcených osob. V posledku „zaujímá centrální místo v zasvěceném životě a to jak pro jednotlivé členy, tak pro celé společenství“.⁸²

Aby Eucharistie mohla přinášet očekávané plody společenství a obnovy, nemohou chybět podstatné podmínky, hlavně odpouštění a úsilí o vzájemnou lásku. Podle Pánova učení musíme se smířit s bratry dříve, než přineseme oběť na oltář (srov. Mt 5,23). Nemůžeme slavit svátost jednoty a zůstat lhotejnými jedni k druhým. Musíme kromě toho mít na zřeteli, že tyto *podstatné podmínky* jsou také *plodem a znamením* dobře slavené Eucharistie, protože především ve společenství s Ježíšem v Eucharistii můžeme čerpat schopnost milovat a odpouštět. Kromě toho každé slavení liturgie se má stávat příležitostí k obnovenému úsilí dát život jedni za druhé v přijímání sebe navzájem a ve službě. Potom splní Eucharistie opravdu dokonale Kristův příslib: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich“ (Mt 18,20) a okolo ní se bude komunita denně obnovovat.

Za těchto podmínek se komunita zasvěcených osob, která prožívá velikonoční tajemství, obnovované denně v Eucharistii, stává svědkem společenství a prorockým znamením bratrství v rozdělené a zraněné společnosti. Z Eucharistie se totiž rodí spiritualita společenství, tak nutná pro navázání dialogu lásky, který dnešní svět potřebuje.⁸³

Kristova tvář v době zkoušky

27. Prožívat duchovní život v ustavičném *začátku u Krista* znamená začínat stále od vrcholného momentu jeho lásky – a Eucharistie ukrývá toto tajemství – když Ježíš na kříži dává život jako největší oběť. Ti, kteří byli povoláni k životu podle evangelijních rad prostřednictvím profese, nemohou nekontemplantovat tvář Ukřižovaného.⁸⁴ Je jako kniha, v které se učí, co je to láska a jak mají být milováni Bůh a lidstvo, je to zdroj všech charizmat a syntéza všech povolání.⁸⁵ Zasvěcení, naprostá oběť a dokonalý celopal, je způsobem vnuknutým jim od Ducha, jak prožívat tajemství Krista ukřižovaného, který přišel na

svět, aby dal svůj život jako výkupné za mnohé (srov. *Mt 20,28; Mk 10,45*), a jak odpovídat na jeho nekonečnou lásku.

Dějiny zasvěceného života vyjádřily toto připodobnění ke Kristu mnoha asketickými způsoby, které „vždy účinně přispívaly ke skutečnému rozvoji svatosti a také nyní jsou mu velkou pomocí. Askeze (...) je opravdu velmi nezbytná pro osoby zasvěceného života, aby vytrvaly ve věrnosti svému povolání a následovaly Ježíše na jeho cestě kříže“.⁸⁶ Dnes zasvěcené osoby střeží staletou zkušenost a zároveň jsou povolány hledat formy, které by lépe odpovídaly naší době, především ty, které provázejí námahu apoštolské práce a zajišťují velkodušnost služby. Dnes kříž, který na sebe denně bereme (srov. *Lk 9,23*), může získat také ráz komunitní, jako je zestárnutí institutu, nepřizpůsobené struktury, nejistota budoucnosti.

Před tolika bolestnými situacemi osobními, komunitními, společenskými, může ze srdce jednotlivců nebo celých komunit zaznívat volání Ježíše na kříži: „Proč jsi mě opustil?“ (*Mk 15,34*). V tomto volání k Otci dává Ježíš pochopit, že jeho solidarita s lidstvem je tak radikální, že proniká, sdílí a přijímá všechno negativní, až ke smrti, plodu hříchu. „Aby vrátil člověku Otcovu tvář, musel lidskou tvář nejen přijmout, ale obtížit se dokonce „tváří“ hříchu.“⁸⁷

Znovu začít od Krista znamená uznat, že hřích je ještě radikálně přítomen v srdci a v životě všech, a odhalit v Kristově trpící tváři tu oběť, která smířila lidstvo s Bohem.

Během dějin církve uměly zasvěcené osoby kontempletovat *trpící tvář* Pána i navenek. Poznávaly ji v nemocných, ve věznicích, v chudých, v hříšnicích. Bojovaly hlavně proti hříchu a jeho zhoubným následkům; Ježíšova výzva: „Obrátte se a věřte evangeliu“ (*Mk 1,15*) vedla jejich kroky na cesty lidí a vzbudila naději na nový život tam, kde vládlo znechucení a smrt. Jejich služba přivedla mnoho mužů a žen k tomu, že udělali zkušenost o milosrdném objetí Boha Otce ve svátosti pokání. I dnes je třeba předkládat znovu důrazně tuto *službu smíření* (srov. *2 Kor 5,18*), kterou Ježíš Kristus svěřil své církvi. Je to *mysterium pietatis*,⁸⁸ které mají zasvěcené osoby často zakoušet ve svátosti pokání.

V dnešní době se objevují nové podoby, v nichž je třeba rozpoznat, milovat a sloužit Kristově tváři tam, kde je přítomen: *jsou to nové oblasti hmotné, morální a duchovní chudoby*, kterou vyvolává současná společnost. Volání Krista na kříži zjevuje, jak bere na sebe všechno toto zlo, aby ho vykoupil. Povolání zasvěcených osob je i nadále povoláním Ježíše, a jako on, přijímají na sebe utrpení a hřích světa a spalují je v lásce.

Spiritualita společností Chyba! Záložka není definována.

28. Jestliže „má tedy duchovní život zaujímat první místo ve veškerém úsilí rodin zasvěceného života“,⁸⁹ má také být především spiritualitou společností, jak to vyžaduje přítomná chvíle: „V začínajícím tisíciletí před námi stojí veliký úkol: Chceme – li být věrni Božímu plánu a zároveň odpovědět na hluboké touhy světa, musíme učinit církev domovem a školou společností.“⁹⁰

Na této cestě celé církve se očekává rozhodný příspěvek zasvěceného života pro jeho specifické povolání k životu společností v lásce. Ve *Vita consecrata* čteme: „Od zasvěcených osob je naléhavě požadováno, aby prožívaly opravdové společnosti a žily jeho duchovností, jako svědci a zároveň tvůrci vize společností, která podle Boží vůle má své místo na samém vrcholu lidských dějin.“⁹¹

Kromě toho se připomíná, že „církve svěřuje společnostem zasvěceného života zvláštní úkol, aby totiž podporovala vzrůst spirituality společností, nejprve u sebe, potom ve svém církevním společenství i za jeho hranicemi a aby nastolovala či obnovovala dialog lásky, v největší míře tam, kde jsou v dnešním světě místa etnických konfliktů či jiných vražedných sporů“.⁹² Tento úkol vyžaduje duchovní osoby, v nitru vychovávané Bohem v láskyplném a milosrdném společenství a zralé komunity, kde je spiritualita společností zákonem života.

29. Co je to spiritualita společností? Pádnými slovy, schopnými obnovit vztahy a programy Jan Pavel II. učí: „Spiritualita společností znamená v prvé řadě obrátit srdce k tajemství Trojice, která v nás přebývá a jejíž jas máme zachytit také na tváři bližních, žijících kolem nás. Spiritualita společností znamená též schopnost vnímat v rámci hluboké jendoty tajemného těla církve každého bratra ve víře jako

někoho blízkého, kdo „mi patří.“ Z této zásady vyplývají s železnou logikou některé důsledky ve způsobu *smýšlení a jednání*: sdílet radosti a utrpení bratří, vyušit jejich přání a postarat se o jejich potřeby, nabídnout jim opravdové a hluboké přátelství. Spiritualita společenství znamená dále schopnost vidět v druhém především to pozitivní, abychom ho mohli přijmout a ocenit jako Boží dar; to je umění *vytvořit prostor* bratru tím, že poneseme břemena jeden druhému. Bez duchovní snahy by vnější nástroje společenství nebyly k ničemu.⁹³

Spiritualita společenství, dynamický a příkladný úkol zasvěceného života na všech úrovních se jeví na počátku třetího tisíciletí jako duchovní ovzduší církve. Je to hlavní cesta budoucnosti života a svědectví. Svatost a poslání se realizují v komunitě, protože Kristus je přítomen v ní a skrze ni. Bratr a sestra se stávají svatostí Krista a setkání s Bohem, konkrétní možností a ještě spíše nezbytnou nutností, abychom žili příkázáním vzájemné lásky v trinitárním společenství.

V dnešní době jsou komunity a různé druhy bratrských společenství zasvěcených osob stále více chápány jako místa společenství, kde se vztahy stávají méně formální a kde je snadnější vzájemná otevřenost a porozumění. Odhaluje se také božská i lidská hodnota nezištného přebývání být společně, jako učedníci a učednice okolo Krista Učitele, v přátelství a sdílení ve chvílích odpočinku a zábavy.

Dále je patrné intenzivnější společenství mezi různými komunitami téhož institutu. Na mnoha místech multikulturní a mezinárodní komunity, povolané „dosvědčovat ducha společenství mezi národy, kmeny a kulturami“,⁹⁴ jsou skutečností, při které se zakouší vzájemné poznání, úcta, obohacování. Projevují se jako místa integrace a inkulturace, a zároveň svědectví o univerzalitě křesťanského poselství.

Adhortace *Vita consecrata* uvádí tento způsob života jako *znamení společenství v církvi*. Zdůraznila tak celé bohatství a požadavky bratrského života. Už dříve naše Kongregace vydala dokument *Congregavit nos in unum Christi amor* o bratrském životě v komunitě. K těmto dokumentům se má každá komunita často vracet, aby s nimi konfrontovala svou cestu víry a pokrok v bratrství.

Společenství mezi starými a novými charizmaty

30. Společenství, které jsou zasvěcení muži a ženy povoláni prožívat, překračuje meze vlastní řeholní rodiny nebo vlastního institutu. Když se otvírají sdílení s jinými instituty a s jinými formami zasvěceného života, mohou rozšiřovat společenství, odhalovat společné evangelijní kořeny a společně vědoměji prožívat krásu vlastní totožnosti v charizmatické rozmanitosti jako větve jediného vinného kmene. Měli by se předcházet ve vzájemné úctě (srov. *Řím 12,10*), aby dosáhli daru lepšího, lásky (srov. *1 Kor 12,31*).

Sblížení a solidaritě mezi instituty zasvěceného života se má tedy napomáhat s vědomím, že „tento rozměr společenství je úzce svázán se schopností křesťanského společenství dát prostor všem darům Ducha svatého. Jednota církve neznamená uniformitu, ale organickou integraci všech oprávněných rozdílů. Je to spojení různých údů v jediném těle, v jediném Kristově těle (srov. *1 Kor 12,12*)“.⁹⁵ Může to být začátek solidárního hledání společných cest pro službu církve. Vnější činitelé, jako povinnost vyrovnat se s novými státními zákony i vnitřními problémy institutů, jako je úbytek členů, již ukazují směr koordinace sil na poli formace, správy majetku, výchovy a evangelizace. I v takové situaci můžeme vystihnout výzvu Ducha ke stále intenzivnějšímu společenství. V této práci jsou podporovány Konference vyšších řeholních představených a Konference sekulárních institutů na všech úrovních.

Není už možné čelit budoucnosti rozptýleně. Je potřeba být církví, žít společně dobrodružství Ducha a následování Krista, sdělovat si zkušenosti evangelia, učit se milovat komunitu a řeholní rodinu jiného institutu stejně jako vlastní. Radosti a trápení, starosti a úspěchy mohou být sdíleny a patří všem.

Od nových forem zasvěceného života se rovněž očekává dialog a společenství. *Vita consecrata* připomíná, že tyto nové společnosti zasvěceného života „nemají nahradit výše připomenuté instituty, které i nadále zaujímají významné místo, jaké jim přiznala tradice. (...) Starší instituty, z nichž mnohé prošly těžkými zkouškami, které v průběhu staletí statečně snášely, může obohatit dialog a vzájemná výměna darů se společnostmi, které vznikly v naší době“.⁹⁶

Posléze ze setkání a ze společenství s charizmaty církevních hnutí může vyplynout vzájemné obohacování. Hnutí často poskytují příklad evangelijní a charizmatické svěžesti jako velkodušnou a tvůrčí aktivitu v evangelizaci. Z druhé strany hnutí stejně jako nové formy evangelijního života se mohou mnoho

naučit od radostného, věrného a charizmatického svědectví zasvěceného života, které střeží bohaté duchovní dědictví, rozmanité poklady moudrosti, zkušenosti a různost forem apoštolátu a misijních aktivit.

Naše Kongregace už poskytla měřítko a stále platné směrnice pro zapojení řeholníků a řeholnic do církevních hnutí.⁹⁷ Chceme zde zdůraznit vztah vzájemného poznávání a spolupráce, úcty a sdílení, který by se mohl navázat nejen mezi jednotlivými osobami, ale i mezi instituty, církevními hnutími a novými způsoby zasvěceného života se zřetelem na růst života v Duchu a plnění jediného poslání církve. Jde o charismata vzniklá z vanutí téhož Ducha, podřízená úsilí o plnost evangelijního života ve světě, povolání společně uskutečňovat týž Boží úrdek pro spásu lidstva. Spiritualita společenství se aktualizuje také v rozsáhlém dialogu evangelijního bratrství mezi všemi členy Božího lidu.⁹⁸

Ve společenství s laiky Chyba! Záložka není definována.

31. Společenství prožívané mezi zasvěcenými osobami vede k ještě větší otevřenosti vůči všem ostatním členům církve. Příkazání vzájemné lásky, prožívané v komunitě, vyžaduje, aby bylo přeneseno z roviny osobní na úroveň odlišných církevních realit. Pouze integrální ekleziologie, kde jsou různá povolání vnímána jako součást jediného vyvoleného lidu, může povolání k zasvěcenému životu najít svou specifickou totožnost znamení a svědectví. Dnes se odhaluje stále více skutečnost, že charismata zakladatelů a zakladatelek, vzbuzená Duchem svatým pro dobro všech, mají být znovu umístěna do samého středu církve a otevřena společenství a účasti všech členů Božího lidu.

Uvažujeme-li v této linii, můžeme říci, že se objevuje nový druh společenství a spolupráce v rámci různých povolání a způsobů života, hlavně mezi zasvěcenými a laiky.⁹⁹ Mnišské a kontemplativní instituty mohou poskytovat laikům vztah převážně duchovní a nutné prostory k mlčení a k modlitbě. Instituty zabývající se apoštolátem mohou laiky zapojit do různé pastorační spolupráce. Členové sekulárních institutů, laických nebo klerických, navazují vztah s ostatními věřícími ve všedních situacích každodenního života.¹⁰⁰

Novotou těchto let je hlavně žádost některých laiků mít účast na charismatech institutů. Z toho vznikly mnohé zajímavé iniciativy a nové institucionální formy příslušnosti k institutům. Jsme svědky autentického rozkvětu starých institucí, jako jsou sekulární řády nebo třetí řády, a vzniku nových laických sdružení a hnutí okolo řeholních rodin a sekulárních institutů. Pokud někdy (a dokonce v nedávné minulosti) byla tato spolupráce chápána jako pomoc a doplňování personálního nedostatku zasvěcených osob, nutných k provozování činnosti, nyní se rodí z požadavku sdílet odpovědnost nejen v provozování aktivit institutu, ale hlavně v touze prožívat specifické zřetele a rozměry spirituality a poslání institutu. Vyžaduje se tedy přiměřená formace zasvěcených osob i laiků k vzájemné a obohacující spolupráci.

Jestliže v dřívějších dobách především řeholníci a řeholnice tvořili, duchovně obohacovali a řídili různé formy přidružujících se laiků, dnes díky stále lepší formaci laikátu může existovat vzájemná pomoc, která napomáhá porozumět specifičnosti a kráse každého životního stavu. Společenství a vzájemnost v církvi nejsou nikdy jednostranné. V tomto novém ovzduší církevního společenství kněží, řeholníci a laici jsou daleko od toho, aby si byli vzájemně lhostejní nebo aby se organizovali jen se zřetelem na společnou práci. Mohou najít správný vztah k sdílení a obnovenou zkušenost evangelijního bratrství ve vzájemné výměně charizmat a v doplňování s ohledem na vlastní odlišnost.

Takto chápaná církevní dynamika bude ve prospěch obnovy zasvěceného života i jeho totožnosti. Když se chápání charizmatu prohlubuje, odhalují se stále nové možnosti jeho aktualizace.

Ve společenství s pastýři

32. V tomto vztahu církevního společenství se všemi povoláními a životními stavy je jednou ze zvláštních stránek jednota s pastýři. Marně bychom chtěli pěstovat spiritualitu společenství bez reálného kontaktu s pastýři, především s papežem, který je středem jednoty církve, a s jeho Učitelským úřadem.

Je to konkrétní uplatnění onoho *sentire cum Ecclesia*, vlastního všem věřícím,¹⁰¹ které září zvláště u zakladatelů a zakladatelek zasvěceného života a stává se charizmatickým úkolem všech institutů. Nemůžeme kontemplovat Kristovu tvář, jestliže ji nevidíme zářit v jeho církvi. Milovat Krista znamená milovat církev v jejích lidech i institucích.

Dnes více než kdy jindy, tváří v tvář odstředivým tendencím, které uvádějí v pochybnost základní zásady víry a katolické morálky, jsou zasvěcené osoby a jejich instituce vyzvány podat důkaz jednoty s Učitelským úřadem církve a stát se přede všemi jejími přesvědčenými a radostnými mluvčími.

Je vhodné zdůraznit to, co již papež tvrdil v adhortaci *Vita consecrata*: „Významnou součástí tohoto společenství s církví je věrnost myslí i srdce vůči učitelskému úřadu biskupů, kterou všechny zasvěcené osoby musí věrně dodržovat a před Božím lidem zřetelně dosvědčovat. To se týká především těch, kdo se věnují teologickému bádání a předávání nauky, vydávání knih, katechezi a práci ve veřejných sdělovacích prostředcích“.¹⁰² Zároveň je uznáváno, že mnoho teologů patří mezi řeholníky a mnoho výzkumných institutů provozují instituty zasvěceného života. Nesou chvályhodně tuto odpovědnost ve světě kultury. Církev se dívá *s důvěryplným zájmem* na jejich intelektuální angažovanost v ožehavých problémech naší doby, kterým dnes musí Magisterium čelit.¹⁰³

Církevní dokumenty posledních desetiletí stále opakovaly koncilní nauku, která vyzývá pastýře, aby v integrované pastoraci doceňovali specifická charizmata. Zároveň povzbuzují zasvěcené osoby, aby ukazovaly a nabízely jasně a s důvěrou vlastní návrhy své účasti a práce ve shodě se specifičností svého povolání.

To platí jistým způsobem i ve vztahu k diecéznímu kléru. Většina řeholníků a řeholnic spolupracuje denně s kněžími v pastoraci. Je tedy nezbytné hledat všechny možné iniciativy pro stále větší poznání a vzájemné respektování.

Pouze v souladu se spiritualitou společenství a s pedagogikou naznačenou v *Novo millennio ineunte* bude možné poznat dar, který Duch svatý dává církvi skrze charizmata zasvěceného života. Pro zasvěcený život také zvláštním způsobem platí onen princip *spojení* charizmatického a hierarchického rozměru v životě církve, o kterém se Jan Pavel II. mnohokrát zmínil v promluvách k představitelům nových církevních hnutí.¹⁰⁴ Láska a služba v církvi vyžadují, aby byly prožívány ve vzájemnosti, jež je přítomna v lásce.

IV. část Chyba! Záložka není definována.

SVĚDKOVÉ LÁSKY

Rozpoznat Krista a sloužit mu

33. Život proměňovaný evangelijními radami se stává prorockým a tichým svěděním, avšak současně i výmluvným protestem proti nelidskému světu. Přispívá k rozvoji lidské osoby a probouzí novou *fantazii lásky*. Viděli jsme to u svatých zakladatelů. Projevuje se ani ne tak účinností služby, jako spíše schopností přiblížit se tomu, kdo trpí, být s ním solidární, aby tuto pomoc nevnímal jako ponižující milodar, nýbrž jako bratrské sdílení. Tento způsob evangelizace vyjádřený láskou a činy zajišťuje účinnost lásky zvěstované slovem.¹⁰⁵

Život ve společenství je první zvěst o zasvěceném životě, protože je účinným *znamením* a přesvědčivou *silou*, která vede k víře v Krista. Společenství samo se tedy stává posláním samým, dokonce „*společenství plodí společenství* a ze své podstaty vydává *misionářské společenství*“.¹⁰⁶ Komunity se obnovují touhou „následovat Krista po cestách dějin člověka,¹⁰⁷ s apoštolským úsilím a svěděním života, shodným s vlastním charizmatem.¹⁰⁸ „Kdo se skutečně setkal s Kristem, nemůže si to ponechat pro sebe, ale musí o tom hlásat druhým. Je třeba nového apoštolského nadšení, které bude *každodenním stylem života celých společenství i jednotlivých skupin křesťanů*.“¹⁰⁹

34. Když se začíná znovu od Krista, spiritualita společenství se stává spiritualitou pevnou a trvalou v činnosti učedníků a apoštolů jeho království. Pro zasvěcený život to znamená pustit se do služby bratřím, v kterých poznáváme Kristovu tvář. Při tomto apoštolském poslání je *být a jednat* neoddelitelné, protože tajemství Krista tvoří základ každé pastorační činnosti.¹¹⁰ Přínos zasvěcených osob pro evangelizaci „spočívá především v jejich životě, který je naprosto oddán Bohu a bratřím podle vzoru nejmilejšího Spasitele, který se z lásky k lidem stal služebníkem“.¹¹¹ Při účasti na poslání církve se zasvěcené osoby neomezují na to, aby odměřily část svého času, ale dávají celý život.

Zdá se, že v *Novo millennio ineunte* papež vybízí jít ještě dál v konkrétní lásce k chudým: „V začínajícím století a tisíciletí se taprve projeví – a doufejme, že velmi účinně – k jaké velkorysosti se dokáže vystupňovat křesťanská láska k těm nejchudším. Pokud opravdu stavíme na kontemplaci Krista, budeme ho moci rozeznat především ve tvářích těch, s nimiž se on sám ztotožnil: ‚Měl jsem hlad, a dali jste mi najíst, měl jsem žízeň, a dali jste mi napít; byl jsem na cestě, a ujali jste se mě, byl jsem nahý a oblékli jste mě; byl jsem nemocen, a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste ke mně.‘ (Mt 25,35–36) To není pouhá pozvánka ke skutkům lásky, ale lekce kristologie, která osvětluje Kristovo tajemství. Podle této stránky evangelia – o nic méně než podle kritéria pravověrnosti – měří církev svou věrnost jako Kristovy Snoubenky.“¹¹² Papež dává také konkrétní zaměření spiritualitě, když vyzývá, abychom poznávali v chudých *zvláštní přítomnost* Krista, která *ukládá církvi, aby jim dávala přednost*. Skrze tuto prioritu mají i zasvěcené osoby¹¹³ vydávat svědectví „o Boží lásce, prozřetelnosti a milosrdenství“.¹¹⁴

35. Pole působnosti, na které Svatý otec zve k práci, je rozsáhlé jako celý svět. Když zasvěcený život hledí na tento obraz světa, „musí se naučit vyznat svou víru v Krista tím, že rozluští výzvu, kterou Kristus vysílá ze světa chudoby“.¹¹⁵ Nastolit soulad všeobecného misijního povolání s konkrétním zapojením v konkrétní souvislosti a v konkrétní místní církvi bude prvořadý požadavek každé apoštolské činnosti.

Ke starým druhům chudoby se připojily nové: zoufalství z pocitu ztráty smyslu života, nebezpečí narkomanie, opuštěnost v pokročilém věku a v nemoci, upírání práv nebo sociální nespravedlnost.¹¹⁶ Misie je ve svých starých i nových podobách především službou důstojnosti člověka v nelidské společnosti, protože první a nejhroší chudobou naší doby je lhotejně šlapání po právech lidské osoby. Dynamismem lásky, odpuštění a smíření budují zasvěcené osoby spravedlivější svět, který poskytuje nové a lepší možnosti k životu a k rozvoji osob. Aby tento zásah byl účinný, je nutné mít ducha chudého,

očištěného od egoistických zájmů, ochotného sloužit míru a ne násilí, v solidárním postoji plném soucitu pro utrpení druhých. Způsob hlásání slova a konání Božích skutků, započatý Ježíšem (srov. Lk 4,15–21) a prožívaný v prvotní církvi, nemůže být zapomenut po skončení Jubilea nebo proto, že nastalo nové tisíciletí, ale je stále naléhavější, abychom v lásce uskutečňovali jinou budoucnost. Je nutné, abychom byli ochotni platit cenu pronásledování, protože v naší době je nejčastější příčinou mučednictví boj o spravedlnost ve věrnosti evangeliu. Jan Pavel II. připomíná, že toto svědectví „i nedávno přivedlo k mučednictví některé vaše bratry a sestry v různých částech světa“.¹¹⁷

S fantazií milosrdenství

36. Během staletí byla láska vždy pro zasvěcené osoby prostředím, kde konkrétně prožívali evangelium, v něm rostla prorocká síla jejich charizmat a bohatství jejich spirituality v církvi a ve světě.¹¹⁸ Rozpoznávali se totiž jako povolání ke „zjevení Boží lásky“.¹¹⁹ Je nutné, aby se v tomto dynamismu charizmatu pokračovalo s tvůrčí věrností, protože je nenahraditelným zdrojem v pastorační práci církve. V hodině, v které se volá po nové *fantazii milosrdenství* a je požadováno autenticky potvrzovat činem lásky milosrdenství hlášené slovy,¹²⁰ zasvěcený život se dívá s obdivem na apoštolskou tvořivost, která dala vykvést tisícům podob lásky a svatosti ve specifických formách a nemůže nepocítovat naléhavou nutnost nadále překvapovat svět novými formami činorodé evangelijní lásky z vnuknutí Ducha svatého pro potřeby naší doby.

Zasvěcený život chce uvažovat o svých charizmatech a tradicích, aby je využil pro nové oblasti evangelizace. Jde o to přiblížit se k chudým, starým, drogově závislým, nemocným AIDS, vyhnancům, osobám, které různě trpí kvůli své zvláštní situaci.

Zasvěcený život zaměřuje svou pozornost na změnu modelů práce, protože dnes už nestačí jenom pomáhat; snaží se vykořenit příčiny, z kterých daná potřeba pochází. Chudoba národů je zaviněna ctižádostí i lhostejností mnohých lidí a strukturami hříchu, které musí být odstraněny i vážnou účastí v oblasti výchovy.

Mnoho starých i nových založení přivádí zasvěcené osoby tam, kam obvykle jiní nemohou jít. V těchto letech zasvěcení muži a ženy byli schopni opustit bezpečí *již známého*, aby si pospíšili do prostředí a zaměstnání, která neznali. Díky svému totálnímu zasvěcení jsou totiž svobodní, aby zasáhli všude, kde jsou kritické situace, jak ukazují nedávná založení v nových zemích, které představují specifické výzvy, týkající se více řeholních provincií zároveň a vytvářející mezinárodní komunity. S pronikavým pohledem a velkým srdcem¹²¹ přijaly výzvu tolika utrpení v konkrétní službě lásky. Všude tvoří vazbu mezi církví a vyděděnými skupinami na okraji společnosti, kam se obvyklá pastorece nedostane.

Dokonce některá charizmata, která se zdála, že už odpovídají době minulé, získávají novou sílu v tomto světě, který zná obchod se ženami nebo s dětmi – otroky, kde dítě, častá oběť zneužívání, je vystaveno situaci, že bude vyhozeno na ulici a zataženo do armády.

Dnes existuje větší svoboda při vykonávání apoštolátu, pracuje se s větším uvědoměním, solidaritou, která se projevuje schopností stát na straně lidí, přebírat jejich problémy, a pak na ně odpovídat s mimořádnou vnímavostí na znamení doby a na jejich požadavky. Tento růst iniciativ dokázal důležitost plánovat v oblasti misií, když je chceme vykonávat ne improvizovaně, ale organicky a účinně.

Hlásat evangelium

37. První úkol, který je třeba znovu nadšeně převzít, je *hlásání Krista národům*. Závisí hlavně na zasvěcených osobách, které se snaží, aby evangelijní poselství dospělo k rostoucímu množství těch, kdo ho neznají. Taková misie je ještě v počátcích a musíme se angažovat ze všech sil, abychom ji uskutečnili.¹²² Důvěryplná a podnikavá činnost misionářů a misionářek musí stále více odpovídat potřebám inkulturace tak, aby specifické hodnoty každého národa nebyly popírány, ale očištěny a plně rozvinuty.¹²³ Křesťanství třetího tisíciletí zůstává naprosto věrné hlásání evangelia, a přitom bude přibírat také tvář rozmanitých kultur a národů, v kterých je přijato a zakořeněno.¹²⁴

Sloužit životu Chyba! Záložka není definována.

38. Podle úctyhodné tradice vykonává velký počet zasvěcených osob, zejména žen, apoštolát ve zdravotnictví, a pokračuje tak ve službě Kristova milosrdenství. Po vzoru božského Samaritána jsou nablízku těm, kdo trpí, aby zmírnili jejich bolest. Jejich profesionální kompetence, vnímavá pro humanizaci medicíny, otvírá prostor evangeliu, které naplňuje důvěrou a dobrotou i nejtěžší zkoušky lidského života a umírání. Proto nejhudším a nejopuštěnějším pacientům bude dávana přednost v starostlivé péči.¹²⁵

Pro účinnost křesťanského svědectví je důležité zvláště v některých ožehavých a rozporuplných oblastech velmi usilovat o náležité vysvětlování stanoviska církve, a zejména zdůrazňovat, že se nepokouší nevěřícím vnutit názory, vyplývající z víry, ale vykládá a hájí hodnoty zakořeněné v lidské přirozenosti.¹²⁶ Praktikování milosrdenství se tedy stává zvláště u zasvěcených, kteří pracují v těchto prostředích, službou prozřavé moudrosti, aby všude byly respektovány základní zásady, na kterých závisí civilizace, hodná člověka.

Šířit pravdu

39. I svět výchovy potřebuje kvalifikovanou přítomnost zasvěcených osob. V tajemství Vtělení jsou základy antropologie, která překračujíc vlastní meze i rozpory, může vést ke Kristu, „novému člověku“ (Ef 4,24; srov. Kol 3,10). Protože se Syn Boží stal opravdu člověkem, člověk se může v něm a skrze něho stát opravdu Synem Božím.¹²⁷

Díky zvláštní zkušenosti darů Ducha v horlivém naslouchání Božím slovu a v praxi duchovního rozlišování, díky bohatému dědictví výchovných tradic, nastřádaných v průběhu času vlastním institutem, jsou zasvěcení muži a ženy schopni rozvíjet zvláště plodnou a významnou činnost. Toto charizma může dát život výchovným prostředím, proniknutým evangelijním duchem svobody, spravedlnosti a lásky, ve kterých se mladým lidem pomáhá, aby rostli v lidskosti za vedení Ducha svatého a zároveň se jim prezentuje svatost jako výchovný cíl pro všechny, učitele i žáky.¹²⁸

Je třeba podporovat v zasvěceném životě *obnovené úsilí v kulturní oblasti*, které dovoluje zvýšit úroveň osobní přípravy na dialog mezi současnou mentalitou a vírou, aby se napomáhalo i vlastními akademickými institucemi evangelizaci kultury, chápané jako služba pravdě.¹²⁹ Z toho hlediska se velmi doporučuje, aby zasvěcené osoby byly přítomny ve sdělovacích prostředcích.¹³⁰ Každé úsilí v tomto novém a strategickém apoštolském poli má být podporováno, aby iniciativy v tomto oboru byly lépe koordinovány a aby bylo dosaženo vyšší úrovně kvality a účinnosti.

Otevřenost velkým dialogům

40. *Znovu začít od Krista* tudíž znamená následovat ho až tam, kde se stal přítomným svým dílem spásy, a žít rozsáhlostí obzorů, které otevřel. Zasvěcený život se nemůže spokojit s tím, že žije v církvi a pro církev. Obrací se s Kristem k jiným křesťanským církvím, k jiným náboženstvím, ke každému člověku, který nevyznává žádné náboženství.

Zasvěcený život je tedy vyzván poskytovat vlastní specifický příspěvek ve všech velkých dialogích, který II.vatikánský koncil otevřel uvnitř církve. „*V dialogu se všemi*“ je výstižný název poslední kapitoly *Vita consecrata*, je logickým závěrem celé apoštolské adhortace.

41. Dokument připomíná především, jak synoda posílila hluboké spojení mezi zasvěceným životem a ekumenismem. „Jestliže duší ekumenismu je modlitba a obrácení, je nepochybné, že společnosti zasvěceného života a společnosti apoštolského života jsou zvláště vázány povinností věnovat se tomuto dílu.“¹³¹ Je tudíž naléhavé, aby se v životě zasvěcených osob dalo více místa ekumenické modlitbě a svědectví, aby se silou Ducha svatého mohly zbořit zdi rozdělení a předsudků. Žádný institut zasvěceného života se nesmí cítit dispensován od práce v této oblasti.

Když mluví *Vita consecrata* o formách ekumenického dialogu, ukazuje jako zvláště vhodné pro členy řeholních komunit společné *lectio divina*, účast na společné modlitbě, v které Pán zaručuje svou přítomnost (srov. *Mt* 18,20). Přátelství, láska a spolupráce ve společně uskutečňovaných službách a svědectví dovolí zažívat, jak je krásné, když bratři žijí pospolu (srov. *Žl* 133 /132/). Neméně důležité je poznat dějiny, nauku, liturgii, charitativní a apoštolskou činnost ostatních křesťanů.¹³²

42. Pokud jde o mezináboženský dialog, má *Vita consecrata* dva základní požadavky: evangelijní svědectví a svobodu ducha. Hovoří o některých zvláštních prostředcích tohoto dialogu, jako je vzájemné poznání, úcta, laskavé přátelství a vzájemná upřímnost mnišských prostředí různých náboženství.¹³³

Další okruh spolupráce vytváří společná péče o lidský život, která sahá od soucitu nad fyzickým a duchovním utrpením k úsilí o spravedlnost, mír a ochranu všeho stvořeného.¹³⁴ Jan Pavel II. připomíná, že důležitá oblast spolupráce lidí s odlišnými náboženskými tradicemi je také úsilí podporování důstojnosti ženy a k tomu jsou zvláštním způsobem povolány ženy zasvěcené.¹³⁵

43. Je také třeba mít na zřeteli dialog s těmi, kteří nevyznávají žádné náboženství. Zasvěcené osoby jsou samou povahou svého povolání privilegovány pro rozhovor s těmi, kdo hledají Boha, jenž odedávna znepokojuje lidské srdce, aby ho vedl mnohými cestami duchovního života. Jejich citlivost k hodnotám (srov. *Flp*, 4,8) a ochota k setkání svědčí o autenticitě hledání Boha. Dokument uzavírá: „Proto je povinností zasvěcených osob, aby ochotně nabízely přijetí a duchovní vedení těm, kdo se na ně obracejí, protože žijí po Bohu a touží dosáhnout v životě naplnění toho, k čemu je vede víra“.¹³⁶

44. Tento dialog se nezbytně otvírá hlásání Krista. Ve společenství je totiž nutně obsažena vzájemnost daru. Když se naslouchá druhému autenticky, poskytuje se vhodná příležitost nabízet vlastní duchovní zkušenost a jádro evangelia, které živí zasvěcený život. Svědčíme tak o naději, která je v nás (srov. *1 Pt* 3,15). Nemáme se bát, že budeme-li mluvit o vlastní víře, urazíme ty, kdo mají jiné přesvědčení, je to naopak příležitost radostně hlásat dar, který je pro všechny a všem má být nabízen s největší úctou ke svobodě každého: dar zjevení Boha-Lásky, který „tak miloval svět, že dal svého jednorozného Syna“ (*Jan* 3,16).

Misijní povinnost nám na druhou stranu nebrání vést dialog s vnitřní ochotou přijímat *semena slova*, protože mezi zdroji v rámci každé kultury mohou nalézt zasvěcené osoby hodnoty, cenné pro jejich vlastní život a poslání. „Duch svatý, který ‚vane kam chce‘ (*Jan* 3,8), nám často dává poznat právě v obecné lidské zkušenosti, přes její četné protiklady, znamení své přítomnosti. Tato znamení pomáhají Kristovým učedníkům hlouběji pochopit zvěst, kterou nesou světu.“¹³⁷

Dnešní výzvy

45. Není možné zůstat lhostejným vůči velkým a zneklidňujícím problémům, které trápí celé lidstvo při vyhlídce na pustošení životního prostředí, jež působí, že se rozsáhlé kraje planety stávají nehostinnými a člověku nepřátelskými. Bohaté země vyčerpávají zdroje rytmem překračujícím možnosti systémové rovnováhy a působí tak, že se chudé země stávají stále chudšími. Nemůžeme též zapomínat na problémy míru často ohrožovaného vizí katastrofických válek.¹³⁸

Touha po majetku, požívačnost, klanění kultu moci, to je trojí žádostivost, která poznamenává dějiny a je na počátku dnešního zla. Může být přemožena jen tehdy, pokud se znovu objeví evangelijní hodnoty chudoby, čistoty a služby.¹³⁹ Řeholníci mají hlásat životem i slovy krásu chudoby v duchu a čistoty srdce, které osvobozují pro službu bratřím, a také krásu poslušnosti, která dává trvanlivost plodům lásky.

Je možné uzavřít se v pasivitě tváří v tvář pohrdání základními lidskými právy?¹⁴⁰ Zvláštní úsilí si zaslouží některé aspekty evangelijní radikality, které jsou často méně chápány, ale které proto nemohou být méně přítomny v láskyplné službě církve. Nejdůležitější z nich je úcta k životu každé lidské bytosti od početí až k přirozené smrti.

V této otevřenosti světu, který je třeba zaměřit ke Kristu tak, že všechny skutečnosti v něm naleznou vlastní pravý význam, zaujímají zasvěcení členové sekulárních institutů privilegované místo: oni mají v obyčejných životních podmínkách účast na společenském a politickém dynamismu a silou svého následování Krista mu vlévají novou hodnotu, a tak účinně pracují pro Boží království. Právě v síle svého zasvěcení, prožívaného bez vnějších znamení jako laici mezi laiky, mohou být *solí* a *světlem* i v situacích, ve kterých by viditelnost jejich zasvěcení byla překážkou, anebo by dokonce vyvolala odmítnutí.

Dívat se vpřed a vzhůru Chyba! Záložka není definována.

46. I mezi zasvěcenými jsou *ranní strážé*: mládež.¹⁴¹ Opravdu potřebujeme odvážné mladé lidi, kteří se nechají vychovávat Otcem silou Ducha a stávají se „osobami podobnými Kristu“,¹⁴² poskytují všem jasně a radostně svědectví svého „zvláštního přijímání Kristova tajemství“¹⁴³ a zvláštní spirituality svého institutu.¹⁴⁴ Ať jsou tedy rozhodněji uznáni za pravé činitele své formace.¹⁴⁵ Protože oni mají uskutečňovat jako nová generace obnovu vlastních institutů, je tedy třeba, aby – vhodně připraveni – postupně přebírali úlohu v určování směru a v řízení. Jsou silni svými ideály, a tak se stanou hodnověrnými svědky svatosti, která klade *vysoké požadavky* na křesťanskou existenci.¹⁴⁶ Na bezprostřednosti této jejich víry, na disponovatelnosti, kterou radostně projeví a na tom, co jim Duch svatý chce říci, spočívá do velké míry budoucnost zasvěceného života i jeho poslání.

Dívejme se na Marii, Matku a Učitelku každého z nás. Ona, první zasvěcená, žila plná lásky. Horlivým duchem sloužila Pánu; radostná v naději, silná v soužení, vytrvalá v modlitbě; starostlivá o potřeby bratří (srov. *Řím* 12,11–13). V ní se odrážejí a obnovují všechny aspekty evangelia, všechna charismata zasvěceného života. Podpírá nás v každodenním úsilí a způsobuje, že se toto úsilí stává nádherným svědectvím lásky podle výzvy svatého Pavla: „Žijte způsobem hodným toho povolání, které jste dostali!“ (*Ef* 4,1).

Abychom potvrdili tyto směrnice, chceme se ještě jednou vrátit ke slovům Jana Pavla II., v nichž nalézáme povzbuzení a motivy k důvěře, kterou všichni potřebujeme, abychom se vyrovnali s úkoly, jež přesahují naše možnosti: „Nové století a nové tisíciletí začíná v Kristově světle. Ne všichni ale toto světlo vidí. Máme nádherný a náročný úkol být jeho „odleskem“. (...) Když se podíváme na svou ubohost, která nás často zachmuňuje a naplňuje stínem, jsme celí rozechvělí. Tento úkol je však splnitelný, jestliže se vystavíme Kristovu světlu a otevřeme se jeho milosti, která nás přetváří v nové lidi.“¹⁴⁷ Tyto naděje hlásají v církvi zasvěcené osoby a krácejí tak se svými bratry a sestrami staletými vstříc Zmrtvýchvstalému Kristu.

16. května 2002 Svatý otec schválil tento dokument Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života.

Řím, 19. května 2002. Slavnost Letnic.

Eduardo Card. Martínez Somalo
Prefekt

Piergiorgio Silvano Nesti, CP
Sekretář

---

¹ Srov. Jan Pavel II. Posynodální apoštolská adhortace *Vita consecrata*, Řím, 25. března 1996, 14.

² Jan Pavel II., Apoštolský list *Novo millennio ineunte*, 6. ledna 2001, 9.

³ Jan Pavel II., Řeč k italské charitě (24. listopadu 2001 v *L'Osservatore Romano* 25. listopadu 2001).

---

⁴ Jan Pavel II., Poselství k plenárnímu zasedání Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života (21. září 2001, v *L'Osservatore Romano* 28. září 2001).

⁵ *Tamtéž*.

⁶ Srov. *Ad gentes*, 11.

⁷ Srov. *Lumen gentium*, 1.

---

⁸ *Vita consecrata*, 19.

⁹ Srov. *Novo millennio ineunte*, 29.

¹⁰ *Vita consecrata*, 4.

---

¹¹ Srov. *Novo millennio ineunte*, 29.

¹² Srov. *Novo millennio ineunte*, 30–31.

¹³ Srov. *Novo millennio ineunte*, 32–34.35–39.

¹⁴ Srov. *Novo millennio ineunte*, 35–37.

¹⁵ Srov. *Novo millennio ineunte*, 43–44.

---

¹⁶ Srov. *Novo millennio ineunte*, 49.57.

---

¹⁷ *Vita consecrata*, 111.

¹⁸ Srov. *Vita consecrata*, 16.

¹⁹ Srov. *Lumen gentium*, 44.

²⁰ *Vita consecrata*, 22.

---

²¹ Srov. *Vita consecrata*, 87.

²² Srov. *Lumen gentium*, 13; Jan Pavel II., Posynodální apoštolský list *Christifideles laici*, 30. prosince 1988, 20; *Vita consecrata*, 31.

²³ Srov. *Novo millennio ineunte*, 29.

---

²⁴ Srov. *Novo millennio ineunte*, 45.

²⁵ Srov. *Vita consecrata*, 32.

²⁶ *Vita consecrata*, 31.

²⁷ Srov. *Vita consecrata*, 28.94.

²⁸ *Vita consecrata*, 85.

²⁹ Srov. *Novo millennio ineunte*, 38.

³⁰ Srov. *Novo millennio ineunte*, 33.

---

³¹ Srov. *Vita consecrata*, 103.

³² Srov. *Vita consecrata*, 72.

³³ Srov. *Novo millennio ineunte*, 2.

---

³⁴ *Vita consecrata*, 58.

³⁵ Srov. *Evangelii nuntiandi*, 69; *Novo millennio ineunte*, 7.

³⁶ Srov. *Vita consecrata*, 99.

³⁷ Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života, *Verbi sponsa*, Instrukce o kontemplativním životě a o klauzuře mnišek, Citta del Vaticano, 13. května 1999, 7.

³⁸ *Tamtéž*; srov. *Perfectae caritatis*, 7; srov. *Vita consecrata*, 8.59.

---

³⁹ Sv. Augustin, *Sermo* 331L PL 38, 1460.

⁴⁰ *Novo millennio ineunte*, 49.

---

⁴¹ Srov. *Novo millennio ineunte*, 25–26.

---

⁴² Srov. *Vita consecrata*, 110.

---

⁴³ Srov. *Lumen gentium*, kap. V.

⁴⁴ *Lumen gentium*, 42.

⁴⁵ *Vita consecrata*, 31; srov. *Novo millennio ineunte*, 46.

---

⁴⁶ Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života, *Spojila nás vjedno Kristova láska, (Congregavit nos in unum Christi amor)*, Řím, 2. února 1994, 50.

---

⁴⁷ Srov. *Vita consecrata*, 92.

⁴⁸ Srov. *Novo millennio ineunte*, 45.

⁴⁹ Srov. Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života, *Směrnice pro výchovu v řeholních insitutech, Potissimum institutioni*, Řím 2. února 1990, 1.

⁵⁰ *Vita consecrata*, 65.

---

⁵¹ *Vita consecrata*, 66.

---

⁵² Srov. *Christifideles laici*, 55.

---

⁵³ Srov. Jan Pavel II., *Homilie o vigílii v Torvergata* (20. srpna 2000): *L'Osservatore Romano*, 21.–22. srpna 2000, č. 3, str. 4.

⁵⁴ Srov. *Vita consecrata*, 1.

---

⁵⁵ Srov. *Vita consecrata*, 65.

⁵⁶ *Vita consecrata*, 37.

---

⁵⁷ *Novo millennio ineunte*, 40.

⁵⁸ Srov. *Novo millennio ineunte*, 1.

⁵⁹ Jan Pavel II., *Homilie* (2. února 2001): *L'Osservatore Romano*, 4. února 2001.

---

⁶⁰ Srov. *Mutuae relationes*, 11; srov. *Vita consecrata*, 37.

⁶¹ *Vita consecrata*, 93.

---

⁶² Srov. *Novo millennio ineunte*, 31

⁶³ Srov. *Vita consecrata*, 20–21.

---

⁶⁴ Srov. *Novo millennio ineunte*, 38.

⁶⁵ *Vita consecrata*, 22.

⁶⁶ *Vita consecrata*, 16.

⁶⁷ *Vita consecrata*, 18.

---

⁶⁸ *Vita consecrata*, 25.

⁶⁹ *Vita consecrata*, 40.

---

⁷⁰ *Novo millennio ineunte*, 16.

---

⁷¹ *Vita consecrata*, 94.

⁷² *Novo millennio ineunte*, 39.

⁷³ Srov. *Perfectae caritatis*, 2.

---

⁷⁴ Jan Pavel II., *Homilie* (2. února 2001): *L'Osservatore Romano*, 4. února 2001.

⁷⁵ *Vita consecrata*, 37.

⁷⁶ *Novo millennio ineunte*, 40.

---

⁷⁷ Jan Pavel II., *Homilie* (2. února 2001): *L'Osservatore Romano*, 4. února 2001.

⁷⁸ *Novo millennio ineunte*, 43.

---

⁷⁹ Jan Pavel II., *Homilie* (2. února 2001): *L'Osservatore Romano*, 4. února 2001.

⁸⁰ *Vita consecrata*, 95.

⁸¹ Srov. *Vita consecrata*, 18.

---

⁸² *Vita consecrata*, 95.

⁸³ Srov. *Vita consecrata*, 51.

---

⁸⁴ Srov. *Novo millennio ineunte*, 25–27.

⁸⁵ Srov. *Vita consecrata*, 23.

⁸⁶ *Vita consecrata*, 38.

⁸⁷ *Novo millennio ineunte*, 25.

---

⁸⁸ Srov. *Novo millennio ineunte*, 37.

⁸⁹ *Vita consecrata*, 93.

⁹⁰ *Novo millennio ineunte*, 43.

---

⁹¹ *Vita consecrata*, 46.

⁹² *Vita consecrata*, 51.

⁹³ Srov. *Novo millennio ineunte*, 43.

---

⁹⁴ *Vita consecrata*, 51.

---

⁹⁵ *Novo millennio ineunte*, 46.

⁹⁶ *Vita consecrata*, 62.

---

⁹⁷ Srov. *Spojila nás vjedno Kristova láska*, 62; srov. *Vita consecrata*, 56.

⁹⁸ Srov. *Novo millennio ineunte*, 45.

---

⁹⁹ Srov. *Spojila nás vjedno Kristova láska*, 70.

¹⁰⁰ Srov. *Vita consecrata*, 54.

---

¹⁰¹ Srov. *Lumen gentium*, 12; srov. *Vita consecrata*, 46.

¹⁰² *Vita consecrata*, 46.

---

¹⁰³ Srov. *Vita consecrata*, 98.

¹⁰⁴ Jan Pavel II. ve *Hnutí v církvi*. Akta II. mezinárodního kolokvia, Milano 1987, str. 24–25; *Hnutí v církvi*, Citta del Vaticano 1999, str. 18.

---

¹⁰⁵ Srov. *Novo millennio ineunte*, 50.

¹⁰⁶ *Christifideles laici*, 31–32.

¹⁰⁷ Srov. *Vita consecrata*, 46.

¹⁰⁸ Srov. Jan Pavel II. Apoštolská exhortace *Ecclesia in Africa*, Yaoundé, 14. září 1995, 94.

¹⁰⁹ *Novo millennio ineunte*, 40.

---

¹¹⁰ Srov. *Novo millennio ineunte*, 15.

¹¹¹ *Vita consecrata*, 76.

¹¹² *Novo millennio ineunte*, 49

¹¹³ Srov. *Vita consecrata*, 82.

¹¹⁴ *Novo millennio ineunte*, 49.

---

¹¹⁵ *Novo millennio ineunte*, 50.

¹¹⁶ Srov. *Novo millennio ineunte*, 50.

¹¹⁷ Jan Pavel II., *Homilie* (2. února 2001): *L'Osservatore Romano*, 4. února 2001.

---

¹¹⁸ Srov. *Vita consecrata*, 84.

¹¹⁹ *Vita consecrata*, Služba lásky, 77.

¹²⁰ Srov. *Novo millennio ineunte*, 50.

¹²¹ Srov. *Novo millennio ineunte*, 58.

---

¹²² Srov. Jan Pavel II., Encyklika *Redemptoris Missio*, Roma, 7. prosince 1990, 1.

¹²³ Srov. Jan Pavel II., Postsynodální apoštolská exhortace *Exlesia in Asia*, New Delhi, 6. listopadu 1999, 22.

¹²⁴ Srov. *Novo millennio ineunte*, 40.

---

¹²⁵ Srov. *Vita consecrata*, 83.

¹²⁶ Srov. *Novo millennio ineunte*, 51.

¹²⁷ Srov. *Novo millennio ineunte*, 23.

---

¹²⁸ Srov. *Vita consecrata*, 96.

¹²⁹ Srov. *Vita consecrata*, 98.

¹³⁰ Srov. *Vita consecrata*, 99.

---

¹³¹ *Vita consecrata*, 100.

¹³² Srov. *Vita consecrata*, 101.

¹³³ Srov. *Ecclesia in Asia*, 31.34.

¹³⁴ Srov. tamtéž, 44.

¹³⁵ Srov. *Vita consecrata*, 102.

---

¹³⁶ *Vita consecrata*, 103.

¹³⁷ *Novo millennio ineunte*, 56.

---

¹³⁸ Srov. *Novo millennio ineunte*, 51.

¹³⁹ Srov. *Vita consecrata*, 88–91.

¹⁴⁰ Srov. *Novo millennio ineunte*, 51.

---

¹⁴¹ Srov. *Novo millennio ineunte*, 9.

¹⁴² *Vita consecrata*, 19.

¹⁴³ *Vita consecrata*, 16.

¹⁴⁴ Srov. *Vita consecrata*, 93.

¹⁴⁵ Srov. Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti s životem apoštolským, *Potissimum institutioni*, Roma, 2. února 1990, 29.

¹⁴⁶ Srov. *Novo millennio ineunte*, 31.

---

¹⁴⁷ *Novo millennio ineunte*, 54.

OBSAH

Úvod

V kontemplaci záře Kristovy tváře.....	5
Kráčej v Kristových stopách	6
Pět let od apoštolské adhortace VITA CONSECRATA.....	7
Znovu začít s nadějí.....	8

I. část

ZASVĚCENÝ ŽIVOT, PŘÍTOMNOST KRISTOVY LÁSKY UPROSTŘED LIDSTVA

Putování v čase.....	10
Pro svatost celého Božího lidu	12
V poslání pro Boží království.....	13
Učeniví k Duchu.....	15

II. část

ODVAHA ČELIT ZKOUŠKÁM A VÝZVÁM

Opět najít smysl a kvalitu zasvěceného života	16
Úkol představených.....	19
Trvalá formace	20
Duchovní péče o povolání.....	21
Formační linie.....	24
Některé zvláštní výzvy	26

III. část

DUCHOVNÍ ŽIVOT NA PRVNÍM MÍSTĚ

Znovu začít od Krista	29
Kontemplovat Kristovu tvář.....	32
Slovo Boží	33

Modlitba a kontemplace	34
Eucharistie, privilegované místo setkání s Pánem.....	36
Kristova tvář v době zkoušky	37
Spiritualita společenství	39
Společenství mezi starými a novými charizmaty	41
Ve společenství s laiky	43
Ve společenství s pastýři	45

IV. část SVĚDKOVÉ LÁSKY

Rozpoznat Krista a sloužit mu.....	47
S fantazií milosrdenství	49
Hlásat evangelium	51
Sloužit životu.....	52
Šířit pravdu.....	52
Otevřenost velkým dialogům	53
Dnešní výzvy	56
Dívat se vpřed a vzhůru.....	57

ZNOVU ZAČÍT OD KRISTA

OBNOVENÉ ÚSILÍ ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA
V TŘETÍM TISÍCILETÍ

INSTRUKCE

KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA
A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA

ŘÍM, 19. KVĚTNA 2002
SLAVNOST LETNIC

Z italského originálu přeložila S. M. Zislava Černá OP
Redakční úprava podle polského textu S. M. Terezie Eisnerová OP
Redakce, návrh obálky a grafická úprava
S. M. Dominika Bohušová OP
Sazba David Ziffer

Vydala a vytiskla Matice cyrilometodějská s. r. o.
ve spolupráci s Konferencí vyšších představených
ženských řeholí v České republice
jako svou 504. publikaci
1. vydání

Olomouc 2003

ISBN 80-7266-129-9